

Risico- en Crisisbarometer voorjaar 2026

In opdracht van de Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
(NCTV)

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O

Zuiderval 70

7543 EZ Enschede

Amstelveenseweg 760

1081 JK Amsterdam

Ericssonstraat 2

5121 ML Rijen

Rapportnummer

2026/166

Datum

september 2026

Opdrachtgever

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)

Auteurs

Dionne van Lint Jente Wolberink (red.).

Juul Priester Bo Verstegen

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoud

Colofon 2

Samenvatting _____ 4

1 Inleiding _____ 9

1.1 Achtergrond en doel _____ 9

1.2 Uitvoering van het onderzoek en
onderzoeksverantwoording _____ 9

1.3 Presentatie van de cijfers _____ 10

2 Vragen over vertrouwen in de overheid en risico's en dreigingen _____ 13

2.1 Vertrouwen in de overheid _____ 13

2.2 Ingeschatte waarschijnlijkheid risico's en dreigingen
_____ 15

Kennis risico's en dreigingen _____ 19

2.3 Ernst gebeurtenissen _____ 21

2.4 Zorgen over risico's en dreigingen _____ 26

2.5 Uitkomsten open antwoorden zorgen risico's en
dreigingen _____ 31

3 Voorbereiding op handelen bij risico's _____ 33

3.1 Opzoeken of ontvangen van informatie over risico's
en dreigingen _____ 33

3.2 Wel of geen actie ondernomen _____ 34

3.3 Waarom geen actie ondernomen _____ 36

3.4 Wel informatie opgezocht of ontvangen, maar geen
actie ondernomen _____ 37

3.5 Anderen helpen bij een ramp of crisis _____ 38

4 Rol overheid _____ 41

4.1 Beoordeling inspanning overheid _____ 41

4.2 Vertrouwen crisiscommunicatie _____ 45

5 Online ronselen van jongeren _____ 48

5.1 Gevaren van het internet _____ 48

5.2 Kennis over online ronselen _____ 50

5.3 Zorgen over online ronselen _____ 53

5.4 Maatregelen tegen online ronselen _____ 55

Bijlage A Overzicht barometers _____ 59

Bijlage B Overzicht uitgevraagde gebeurtenissen _____ 60

Contactgegevens _____ 61

Samenvatting

In deze samenvatting komen de belangrijkste uitkomsten voorjaarsmeting 2026 van de Risico- en Crisisbarometer aan bod aan de hand van de volgende vragen:

- Welke risico's en dreigingen worden door de Nederlandse bevolking hoog ingeschat qua **waarschijnlijkheid** en wat zijn de ontwikkelingen over de tijd?
- Over welke risico's en dreigingen maken inwoners zich veel **zorgen** en wat zijn de ontwikkelingen over de tijd?
- Welke risico's en dreigingen zien inwoners als **ernstig** en wat zijn de ontwikkelingen over de tijd?
- Hoe beoordelen inwoners de Nederlandse **overheid** in het algemeen, en de risico- en crisiscommunicatie in het bijzonder en wat zijn de ontwikkelingen over de tijd?
- Welke acties nemen inwoners om beter **voorbereid** te zijn op risico's en dreigingen?
- Wat is de **houding** van Nederlanders tegenover het **online ronselen** van jongeren?

Kans op cyberdreigingen hoogst ingeschat, sterke toename ingeschatte kans op natuurbranden en extreem weer

Inwoners schatten de kans (of waarschijnlijkheid) op cyberdreigingen het hoogst in (50% zeer waarschijnlijk), gevolgd door spanningen tussen bevolkingsgroepen (42%) en georganiseerde criminaliteit (41%). Tabel 0.1.1 laat de ontwikkelingen zien tussen de najaarsmeting 2025 en de voorjaarsmeting 2026. Hieruit blijkt dat bij vier gebeurtenissen het percentage inwoners dat de kans hierop hoog inschat, is toegenomen. De sterkste toename is te zien bij natuurbranden en extreem weer (respectievelijk

+16 procentpunt en +11 procentpunt). Ook bij het stoppen van vitale processen is een toename zichtbaar (+7 procentpunt). Het aandeel inwoners dat de kans op deze drie gebeurtenissen hoog inschat, ligt in de huidige meting hoger dan in alle metingen sinds 2019. De kans op geopolitieke en militaire dreigingen (60%) en terrorisme (58%) wordt in deze meting door inwoners lager ingeschat dan in het najaar van 2025 (beide -4 procentpunt). Dit aandeel is bij terrorisme echter wel weer meer in lijn met de metingen in 2022 en 2023, en bij geopolitieke dreigingen in lijn met metingen in 2024.

Stoppen van vitale processen als meest ernstig ingeschat voor de Nederlandse samenleving

Het stoppen van vitale processen (63%), cyberdreigingen (58%) en stralingsongeval (57%) worden door inwoners ingeschat als meest ernstig voor de Nederlandse samenleving. Tabel 0.1.1 laat zien dat er voornamelijk afnames zijn in de ingeschatte ernst van gebeurtenissen. De enige *stijging* van de ingeschatte ernst is er bij natuurbranden (van 16% naar 20%). De ingeschatte ernst is afgenomen bij zes gebeurtenissen. De sterkste afname is te zien bij spanningen tussen bevolkingsgroepen en geopolitieke en militaire dreigingen (respectievelijk van 45% naar 38% en van 60% naar 53%). Over de langere termijn is te zien dat de ingeschatte ernst van de verschillende gebeurtenissen sterk is toegenomen tussen het voorjaar 2019 en het najaar 2022. Hierna stabiliseerde het beeld zich, tot de afnames in de huidige meting.

Meeste zorgen over het stoppen van vitale processen

Inwoners maken zich het meeste zorgen over het stoppen van vitale processen (54%). Tabel 0.1.1 laat een toename zien in het percentage inwoners dat extreem weer (+10 procentpunt), natuurbranden (+5 procentpunt), het stoppen van vitale processen (+4 procentpunt), milieuramp of een chemisch incident (+3 procentpunt) en aardbeving (+1 procentpunt) in hun top 5 zorgen heeft staan. Het aandeel dat zich zorgen maakt over het stoppen van vitale processen ligt in de huidige meting op het hoogste niveau sinds 2019. De zorgen over het stoppen van vitale processen zijn in de huidige meting toegenomen ten opzichte van de vorige meting en liggen op het hoogste niveau sinds de metingen in 2019.

Vertrouwen in overheid na daling weer op niveau van 2024, vertrouwen in crisiscommunicatie onveranderd

Vier op de tien inwoners (42%) hebben *weinig of helemaal geen* vertrouwen in de overheid. Achttien procent heeft (heel) veel vertrouwen. De huidige meting doorbreekt de daling in vertrouwen die zichtbaar was tussen najaar 2024 en najaar 2025. In die periode steeg het percentage dat geen vertrouwen heeft in de overheid van 34 procent naar 60 procent. Het aandeel helemaal geen/weinig vertrouwen ligt nu weer ongeveer op het niveau van voorjaar 2024 (toen 40%). Het percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de overheid is toegenomen ten opzichte van najaar 2025 (van 8% naar 18%) en ligt ook hoger dan voorjaar 2025 (9%).

In de huidige meting heeft 20 procent van de inwoners (heel) veel vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid. Drie op de tien (31%) hebben *weinig of helemaal geen* vertrouwen. Tussen de najaarsmeting 2022 en de voorjaarsmeting 2023 nam het vertrouwen in de crisiscommunicatie toe (van 26% naar 32%). Hierna bleef dit vertrouwen tot en met de najaarsmeting 2024 stabiel. Daarna was er sprake van een duidelijke afname, naar het dieptepunt

van 18 procent (voorjaar 2025). Het vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid is in de huidige meting (20%) stabiel en vergelijkbaar met de voorjaarsmeting én de najaarsmeting van 2025.

Meer inwoners vinden dat overheid te weinig doet aan natuurbranden en infectieziekten

Van alle 17 gebeurtenissen zijn inwoners het minst tevreden over de aanpak van de overheid bij het voorkomen van spanningen tussen bevolkingsgroepen (63% vindt dat de overheid te weinig doet). Het meest tevreden is men over de aanpak bij het voorkomen van overstromingen (50% vindt dat de overheid genoeg doet). Op drie van de zeventien gebeurtenissen is er, ten opzichte van de najaarsmeting 2025, een toename in het percentage inwoners dat vindt dat de overheid *te weinig* doet aan het voorkomen van deze gebeurtenissen. De sterkste stijgingen zijn te zien bij natuurbrand (van 17% naar 24%) en infectieziekte (van 24% naar 31%). De andere stijging is er bij het stoppen van vitale processen (van 37% naar 41%). Het aandeel dat vindt dat de overheid te weinig doet aan spanningen tussen bevolkingsgroepen (van 67% naar 63%) en geopolitieke en militaire dreigingen (van 38% naar 32%) nam in deze meting juist af ten opzichte van najaar 2025.

Hoogste aandeel inwoners dat actie heeft ondernomen sinds 2022

Ruim vier op de tien (42%) van de inwoners heeft actie ondernomen om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen. Dit ligt significant hoger dan in de vorige meting (35%) en ook hoger dan de (andere) metingen sinds 2022 (tussen 15% en 33%). Voorbeelden van ondernomen acties zijn het samenstellen van een noodpakket en het vergroten van digitale weerbaarheid, zoals wachtwoorden verbeteren en bescherming tegen phishing. Het aandeel inwoners dat actie onderneemt heeft het hoogste niveau bereikt sinds de start van de metingen. Vijf op de tien inwoners (51%) hebben *geen* actie ondernomen. Het niet nodig vinden en het idee dat men zelf geen actie kan ondernemen zijn de belangrijkste redenen hiervoor.

Georganiseerde criminaliteit meest bekende vorm van online ronselen

Een ruime meerderheid van de Nederlanders is bekend met de term 'online ronselen' (62%). Het nieuws, zoals de krant of het journaal, is hiervoor de belangrijkste informatiebron. Van de drie vormen van online ronselen van jongeren is de georganiseerde criminaliteit het meest bekend (79%) en online ronselen door een buitenlands regering het minst (47%). Ongeveer driekwart van de inwoners (74%) is ermee bekend dat terroristen of extremisten online jongeren werven. Inwoners maken zich de meeste zorgen over online ronselen door criminaliteit en terroristen. Ouders en verzorgers en Rijksoverheid worden als meest verantwoordelijk gezien om online ronselen van jongeren tegen te gaan. Dit verschilt wel per vorm van online ronselen: bij online ronselen door georganiseerde criminaliteit vinden Nederlanders ouders het meest verantwoordelijk, bij online ronselen door terroristen of extremisten en door een buitenlandse regering, is dit de Rijksoverheid.

Tabel 0.1.1 - Totaaloverzicht uitkomsten ontwikkeling najaarsmeting 2025 - voorjaarsmeting 2026*

Risico's en dreigingen	% (zeer) waarschijnlijk voorjaarsmeting 2026	% (zeer) waarschijnlijk verschil najaar 2025 – voorjaar 2026	% zeer ernstig/ catastrofaal verschil najaar 2025 – voorjaar 2026	% dat gebeurtenis in top 5 zorgen noemt verschil najaar 2025 – voorjaar 2026	% dat vindt dat de overheid te weinig doet verschil najaar 2025 – voorjaar 2026
Cyberdreigingen	83%			-4%	
Spanningen tussen bevolkingsgroepen	75%		-7%	-6%	-4%
Georganiseerde criminaliteit	74%				
Extremisme	73%		-6%	-5%	
Extreem weer	70%	+11%		+10%	
Economische dreigingen	69%	+4%			
Natuurbrand	67%	+16%	+4%		+7%
Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	65%		-6%		
Geopolitieke en militaire dreigingen	60%	-4%	-7%	-6%	-6%
Terrorisme	58%	-4%	-6%		
Infectieziekte	48%				+7%
Het stoppen van vitale processen	46%	+7%	-5%	+4%	+4%
Transportongeval	39%			-1%	
Overstromingen	36%				
Milieuramp of een chemisch incident	34%				
Stralingsongeval	10%			+3%	
Aardbeving	8%			+1%	

* De getoonde verschillen in percentages betreffen het verschil in procentpunten tussen de voorjaarsmeting 2026 ten opzichte van de najaarsmeting 2025. Een donkerblauwe markering staat voor toename, een lichtblauwe markering staat voor een afname.

De percentages in kolommen geven de uitkomsten op de volgende vraagstellingen weer:

'Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet'; 'Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?'; 'Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen over maakt'; 'In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doel

De Risico- en Crisisbarometer (RCB) wordt tweemaal per jaar in opdracht van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) uitgevoerd. Het doel is om inzicht te krijgen in de zorgen, angsten en gevoelens over veiligheid in Nederland en het vertrouwen dat inwoners van Nederland hebben in het optreden van de overheid bij rampen en crises. Sinds 2022 wordt de RCB uitgevoerd door Ipsos I&O.

Maatschappelijke context

Halverwege februari 2022 begon de oorlog in Oekraïne. Deze oorlog is bij het schrijven van het rapport nog steeds gaande. De dataverzameling van dit onderzoek vond daarnaast plaats tijdens het lopende conflict tussen Israël en de Palestijnse gebieden, wat ook zijn effecten heeft op de maatschappelijke verhoudingen in Nederland. In december 2023 is het dreigingsniveau verhoogd naar het een na hoogste niveau, niveau 4 (substantieel). De reden voor deze verhoging zijn verschillende maatschappelijke dreigingen en conflicten, wat leidt tot een toenemende dreiging van verschillende vormen van terrorisme¹. Sindsdien (voor het laatst in juni 2026) is het dreigingsniveau gehandhaafd. In februari 2026 begon het militaire conflict tussen de Verenigde Staten, Israël en Iran. De uitkomsten van de huidige en voorgaande metingen moeten in het licht van deze maatschappelijke ontwikkelingen worden bekeken.

¹ *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland | Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (nctv.nl)*

1.2 Uitvoering van het onderzoek en onderzoeksverantwoording

Doelgroep & steekproef

De doelgroep van dit onderzoek zijn inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder. Voor dit onderzoek is een steekproef getrokken uit het I&O Research Panel van 3.400 inwoners, gestratificeerd naar de achtergrondkenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2025. Aan het onderzoek hebben 1.501 panelleden meegedaan. Dit is een respons van 44 procent.

Benadering deelnemers onderzoek

De dataverzameling is uitgevoerd tussen 13 juli en 21 juli 2026. De geselecteerde panelleden zijn door middel van een neutrale uitnodigingsmail gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. In deze mail stonden zowel de naam van de opdrachtgever (NCTV) als het onderwerp van het onderzoek **niet** genoemd. Hierdoor zijn personen niet vooraf beïnvloed in hun antwoorden en is selectieve respons voorkomen.

De dataverzameling van de voorjaarsmeting 2026 (juli) heeft iets later in het jaar plaatsgevonden dan bij de voorjaarsmetingen in voorgaande jaren (april). Dit heeft naar verwachting geen significant effect op de resultaten, omdat seizoenseffecten bij de thema's in de RCB vrijwel geen rol spelen. De enige mogelijke uitzondering zijn de vragen over natuurbranden en extreem weer.

In mei en juni waren er twee hittegolven in Nederland en in juli 2026 begon een periode van grootschalige en extreme zomerse natuurbranden in verschillende delen van Europa.

Weging en marges

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2025 en regio (op basis van de Nielsen 4-indeling van het CBS).² De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee zijn de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken representatief voor de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheidsinterval van 99 procent (significantieniveau van 0,01). Er is voor dit hoge betrouwbaarheidsniveau gekozen, omdat er veel vergelijkingen worden getoetst, bijvoorbeeld tussen metingen. Door strenger te toetsen wordt het risico om verschillen onterecht als significant aan te merken kleiner. Bij een netto steekproef van $n=1.501$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 3,3 procent. Dit wil zeggen dat met 99 procent zekerheid kan worden gesteld dat de uitkomst in de gehele populatie tussen 46,7 en 53,3 procent ligt.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op een traditionele manier (geen zelfaanmelding).

² Het CBS hanteert sinds 2022 een gewijzigde indeling voor (etnische) herkomst: Nederland, Europa (excl. NL) en buiten-Europa ([CBS introduceert nieuwe indeling bevolking naar herkomst | CBS](#)). Het I&O Research Panel gebruikt deze indeling nu ook. In de najaarsmeting van 2025 hebben

Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

1.3 Presentatie van de cijfers

In sommige gevallen tellen percentages niet op tot 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Dit staat dan bij de figuurtitels vermeld.

Niet elke vraag is aan elke respondent gesteld. Daardoor kan het aantal personen dat een vraag heeft ingevuld, afwijken van het totaal ($n=1.501$). Bij die vragen is in de figuurtitel beschreven wat de percentagebasis is en het aantal personen dat de vraag heeft beantwoord.

Wanneer we in dit onderzoek spreken over inwoners van Nederland, of kortweg inwoners, doelen we op een representatieve groep inwoners van 18 jaar en ouder.

Beschrijving van trends

Dit is de negende meting van de RCB uitgevoerd door Ipsos I&O. Bijlage A geeft een overzicht van alle eerder uitgevoerde barometers. Onderzoeksbureau Motivaction voerde de barometers tussen 2019 en 2021 uit.

Vanwege de overstap naar Ipsos I&O als uitvoerder van de RCB, kunnen de resultaten van die metingen niet een-op-een worden vergeleken met de

we deze indeling voor het eerst gebruikt voor migratieachtergrond. Dit heeft geen significante impact op de resultaten.

metingen na 2022 en kan niet worden bepaald of de verschillen tussen de jaren ook daadwerkelijk significant zijn.

De vergelijkingen tussen de voorjaarsmeting 2026 en de najaarsmeting 2025 geven we weer in staafdiagrammen, waarbij driehoekjes laten zien wat de significante verschillen zijn. Een oranje driehoekje omlaag staat voor een significante afname. Een groen driehoekje omhoog staat voor een significante toename.

In de diagrammen en tabellen geven we de voorjaarsmetingen het cijfer '1' en de najaarsmetingen het cijfer '2'. In december 2024 heeft Ipsos I&O een extra RCB-meting uitgevoerd. Omdat de uitkomsten van deze meting geen onderdeel zijn van de standaard RCB-cyclus, beschrijven we de uitkomsten alleen tekstueel wanneer het relevant is om trends extra te duiden.

De lange termijntrends worden in lijngrafieken weergegeven voor een selectie van zes (van de 17) gebeurtenissen die door inwoners als meest waarschijnlijk worden gezien: cyberdreigingen, geopolitieke en militaire dreigingen, terrorisme, extremisme, het stoppen van vitale processen en spanningen tussen bevolkingsgroepen.

Aanpassingen vragenlijst

In de huidige vragenlijst zijn er ten opzichte van de vorige metingen geen wijzigingen doorgevoerd. Er zijn wel wat wijzigingen tussen de vorige metingen onderling. In het rapport wordt dit bij de desbetreffende vraag aangegeven. Ook is aan de vragenlijst een nieuw themablok toegevoegd over het online ronselen van jongeren.

Leeswijzer

Het rapport is ingedeeld in de volgende hoofdstukken:

Hoofdstuk 2. Vragen over vertrouwen in de overheid en risico's en dreigingen

Het eerste deel van dit hoofdstuk gaat over de mate van vertrouwen van inwoners in de overheid. Het tweede deel gaat in op zorgen, waarschijnlijkheid, kennis en ernst van 17 mogelijke gebeurtenissen.

Hoofdstuk 3. Voorbereiding op en handelingen bij risico's en dreigingen

Dit hoofdstuk gaat in op informatiezoekgedrag, actie ondernemen naar aanleiding van risico's en dreigingen en de intentie tot ondernemen van actie bij rampen en crises.

Hoofdstuk 4. Rol overheid

Dit hoofdstuk gaat over de houding van inwoners van Nederland tegenover de rol van de overheid bij het voorkomen van risico's en dreigingen. Daarnaast komt de informatievoorziening van de overheid bij rampen en crises aan bod.

Hoofdstuk 5. Online ronselen van jongeren

Dit hoofdstuk gaat over drie vormen van online ronselen van jongeren in Nederland. We behandelen of inwoners bekend zijn met online ronselen, of ze zich hier zorgen over maken en over maatregelen om online ronselen tegen te gaan.

The background of the slide features a photograph of an industrial facility with smokestacks emitting thick plumes of smoke. The sky is a mix of orange, yellow, and blue, suggesting a sunset or sunrise. The image is partially obscured by large, diagonal, semi-transparent geometric shapes in light green and teal. The text is positioned within the light green area.

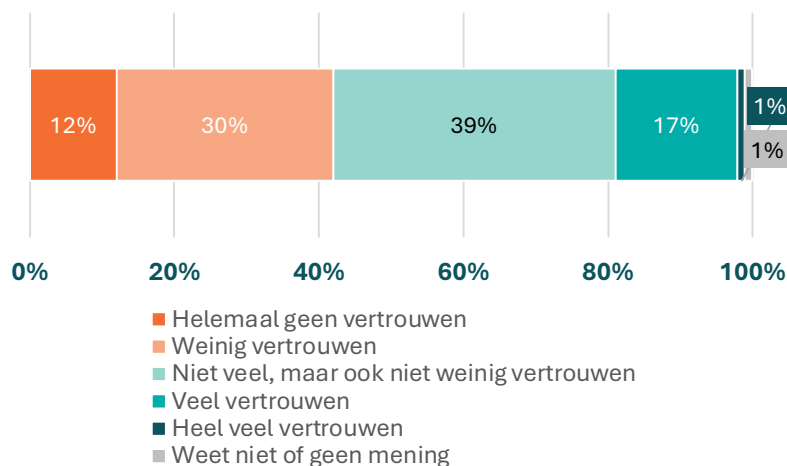
Vragen over vertrouwen in de overheid en over risico's en dreigingen

2 Vragen over vertrouwen in de overheid en risico's en dreigingen

2.1 Vertrouwen in de overheid

Figuur 2.1 - Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de overheid?

Basis: Alle inwoners van Nederland (n=1.501)

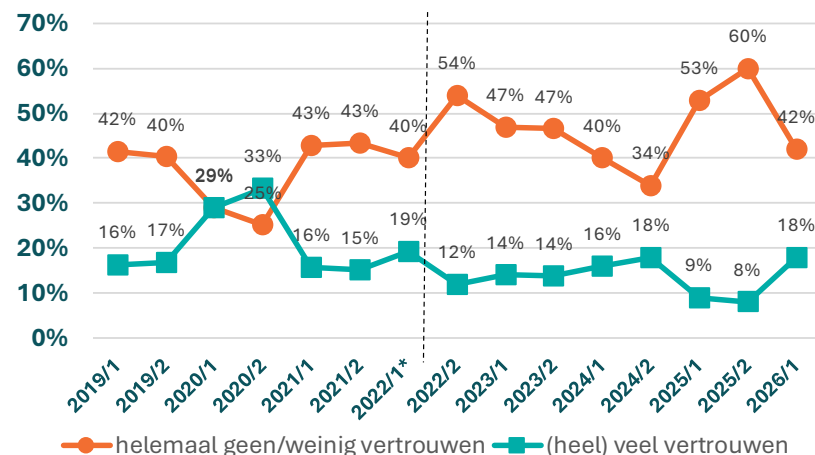

Vier op de tien inwoners hebben weinig of helemaal geen vertrouwen in de overheid

Twaalf procent van de inwoners heeft op dit moment *helemaal geen* vertrouwen in de overheid, 30 procent heeft *weinig* vertrouwen. In totaal hebben ruim vier op de tien inwoners (42%) momenteel helemaal geen of weinig vertrouwen in de overheid. Eén procent heeft op dit moment *heel veel* vertrouwen in de overheid en 17 procent heeft *veel* vertrouwen in de overheid.

Figuur 2.2 - Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de overheid?* (trend)

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

* In de meting 2022/1 was eenmalig het woordje 'landelijke' toegevoegd in de vraagstelling: Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de landelijke overheid?

Inwoners met geen of weinig vertrouwen is ongeveer gelijk aan 2024

Figuur 2.2 laat de ontwikkeling zien van enerzijds helemaal geen of weinig vertrouwen in de overheid (oranje lijn) en anderzijds veel of heel veel vertrouwen in de overheid (groene lijn).

In het begin van de coronapandemie (2020) was het percentage dat vertrouwen had in de overheid het hoogst (rond de 30%) en het percentage dat helemaal geen of weinig vertrouwen had in de overheid het laagst (ongeveer 25%). Na de coronaperiode kantelde dit beeld en waren er weer meer inwoners met helemaal geen of weinig vertrouwen dan inwoners met (heel) veel vertrouwen.

Tussen de najaarsmeting van 2024 en de najaarsmeting van 2025 was er een duidelijke toename te zien in het percentage dat helemaal geen of weinig vertrouwen had in de overheid (van 34% naar 60%). Andersom nam het vertrouwen juist af (van 18% naar 8%). Tussen de najaarsmeting 2025 en de huidige meting is het aandeel inwoners dat helemaal geen of weinig vertrouwen heeft in de overheid echter significant afgenomen, van het hoogtepunt van 60 procent naar 42 procent. Het percentage helemaal geen/weinig vertrouwen ligt nu weer ongeveer op het niveau van voorjaar 2024. Het percentage ligt wel nog steeds hoger dan in najaar 2024 (34%), vóór het begin van de sterke stijging. Het percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de overheid is toegenomen ten opzichte van najaar 2025 (van 8% naar 18%) en ligt ook hoger dan de vorige voorjaarsmeting (9%).

Ontwikkeling vertrouwen in de overheid in perspectief

Ipsos I&O voert ook opinieonderzoek uit onder de Nederlandse bevolking (netto n van 2.000 inwoners), onder andere naar vertrouwen in de overheid³. Deze onderzoeken zijn uitgezet in hetzelfde panel en er worden dezelfde weegvariabelen gehanteerd. In een interactief dashboard zijn de resultaten sinds najaar 2021 beschikbaar⁴. In deze resultaten is een vergelijkbare tendens te zien als in de uitkomsten van de RCB: tussen juni 2024 en september 2025 steeg het percentage dat helemaal geen vertrouwen had in de overheid (van 9% naar 23%). Tussen december 2022 en juni 2024 was er juist een daling te zien in het percentage dat helemaal geen vertrouwen had in de overheid (van 19% naar 9%). De groep die tamelijk veel vertrouwen heeft in de overheid is tussen juni 2024 en september 2025 gedaald van 39 procent naar 27 procent. De meest recente meting komt uit april 2026. Het aandeel inwoners met niet zo veel of helemaal geen vertrouwen in de overheid lag in deze meting lager

³ De vraag in de opinieonderzoeken luidt: 'Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instellingen en beroepsgroepen?: a) De Nederlandse overheid als geheel, b) De Europese Unie, c) uw gemeente. Met de volgende antwoordcategorieën: heel veel vertrouwen, tamelijk veel vertrouwen, niet zo veel vertrouwen, helemaal geen vertrouwen.

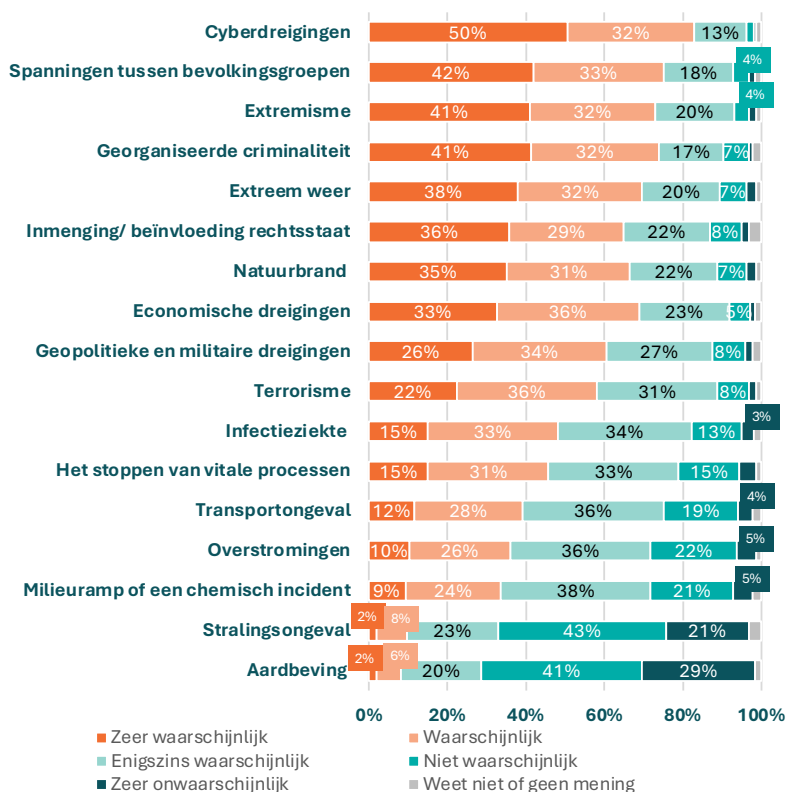
dan in september 2025 en er waren juist meer inwoners die aangaven tamelijk veel of heel veel vertrouwen te hebben. De toename in vertrouwen in de overheid die we zien in de voorjaarsmeting van de RCB (en de daling in wantrouwen die hiermee samengaat), is dus ook zichtbaar in dit opinieonderzoek over vertrouwen in de overheid.

⁴ [Vertrouwen in de overheid - Ipsos I&O Publiek.](#)

2.2 Ingeschatte waarschijnlijkheid risico's en dreigingen

Figuur 2.3 - Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet.

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501).

Cyberdreigingen, spanningen tussen bevolkingsgroepen en georganiseerde criminaliteit meest waarschijnlijk

Van de voorgelegde lijst van gebeurtenissen zijn cyberdreigingen volgens Nederlanders het meest waarschijnlijk: de helft van de inwoners (50%) denkt dat het zeer waarschijnlijk is dat cyberdreigingen zich voordoen in Nederland. Daarna volgen de gebeurtenissen spanningen tussen bevolkingsgroepen (42%), georganiseerde criminaliteit (41%) en extremisme (41%). Inmenging en beïnvloeding van de rechtstaat acht 36 procent van de Nederlanders als zeer waarschijnlijk.

Inwoners schatten de kans op een stralingsongeval of een aardbeving het laagst in (beide 2% zeer waarschijnlijk).

Ontwikkeling waarschijnlijkheid risico's en dreigingen

Figuur 2.4 - Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet. (% (zeer) waarschijnlijk). Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Cyberdreigingen blijven meest waarschijnlijk

Net als in de voorjaarsmeting 2025 achten inwoners de kans op cyberdreigingen, spanningen tussen bevolkingsgroepen (75%) en georganiseerde criminaliteit (74%) het meest waarschijnlijk. Bij deze top drie heeft in deze meting ook extremisme zich aangesloten, met 73 procent van de inwoners die dit (zeer) waarschijnlijk acht.

Ten opzichte van de najaarsmeting 2025 zijn op de volgende gebeurtenissen toenames in ingeschatte waarschijnlijkheid zichtbaar:

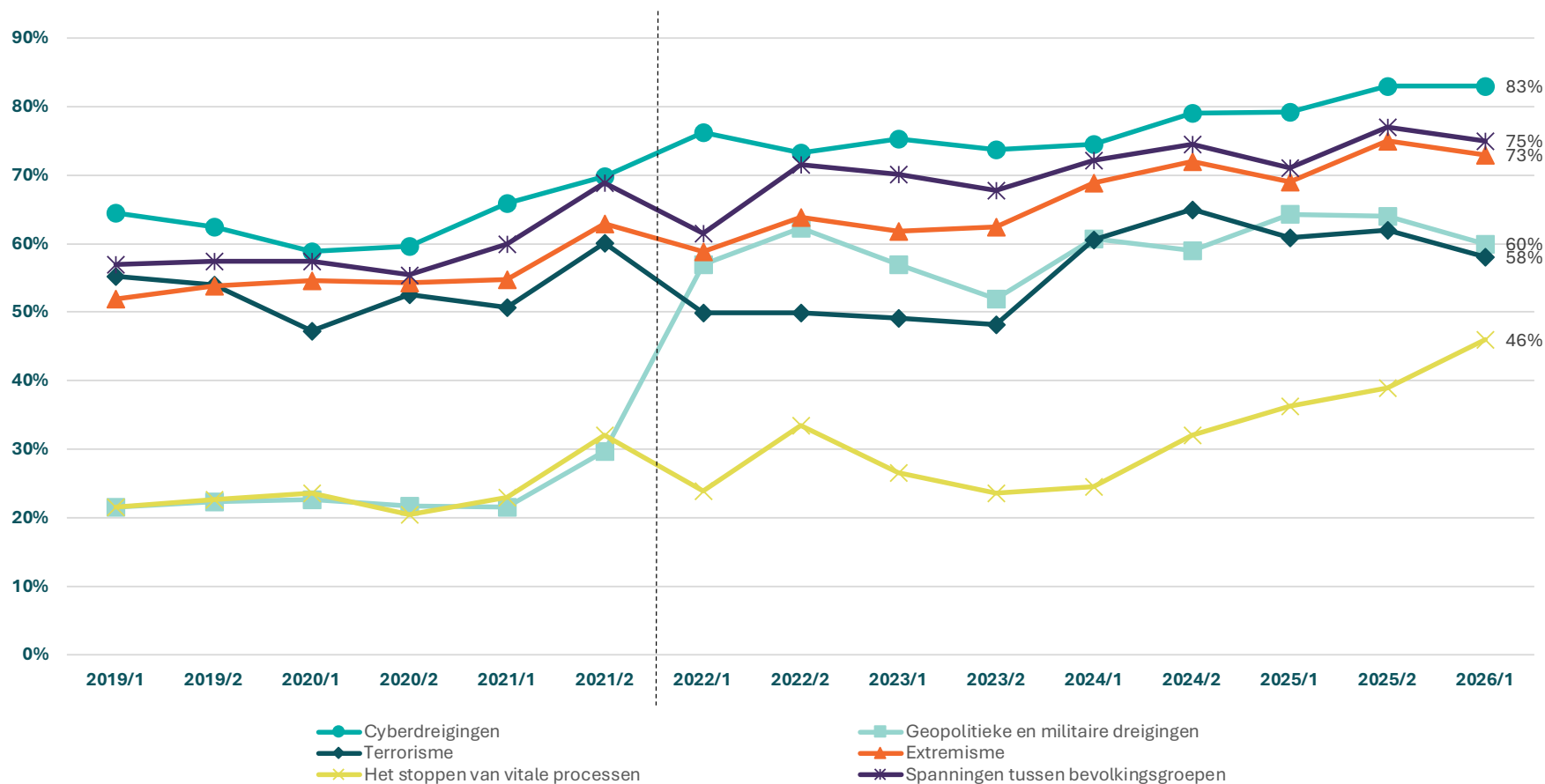
- het percentage dat **natuurbranden** als (zeer) waarschijnlijk ziet (+16 procentpunt);
- het percentage dat **extreem weer** als (zeer) waarschijnlijk ziet (+11 procentpunt);
- het percentage dat **het stoppen van vitale processen** als (zeer) waarschijnlijk ziet (+7 procentpunt);
- het percentage dat **economische dreigingen** als (zeer) waarschijnlijk ziet (+4 procentpunt).

Voor terrorisme geldt dat in de huidige meting het percentage dat dit als (zeer) waarschijnlijk ziet (58%), significant lager ligt dan de vorige meting (-4 procentpunt). Toen lag de ingeschatte waarschijnlijkheid van terrorisme op 62 procent. Het hoogtepunt lag in najaar 2024 (65%).

De ingeschatte waarschijnlijkheid van geopolitieke en militaire dreigingen is in de huidige meting ook afgenomen ten opzichte van de najaarsmeting 2025 (van 64% naar 60%).

Figuur 2.5 – Waarschijnlijkheid gebeurtenissen over de tijd (% (zeer) waarschijnlijk)

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Inschatting waarschijnlijk op het stoppen van vitale processen op hoogste niveau

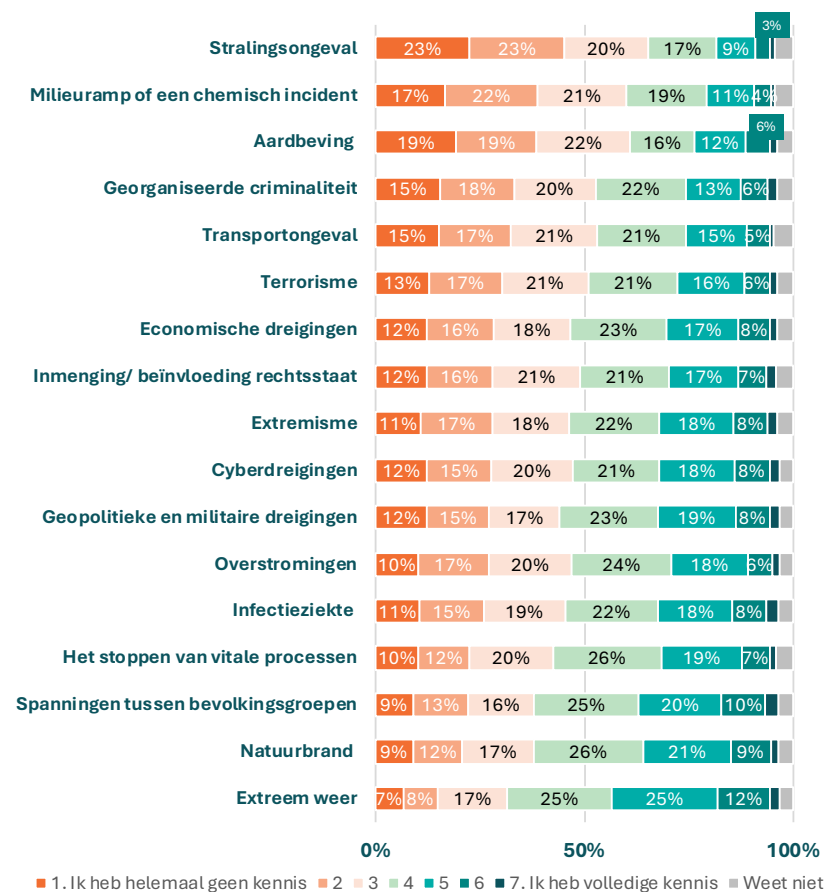
Figuur 2.5 laat de trend zien sinds 2019 van het percentage inwoners dat een zestal gebeurtenissen⁵ (zeer) waarschijnlijk vindt.⁶ Over de langere termijn is bij al deze gebeurtenissen sprake van een toename. De trendlijnen laten allemaal een toename zien tussen najaar 2020 en najaar 2021. Hierna wisselen de ontwikkelingen. Vanaf voorjaar 2021 is de sterkste toename zichtbaar bij de gebeurtenis extremisme. Tot en met het voorjaar van 2021 vond ongeveer 55 procent van de inwoners deze gebeurtenis (zeer) waarschijnlijk, in de huidige meting ligt dit op 73 procent. Bij cyberdreigingen was er na 2022 lange tijd sprake van een stabiel beeld, maar is vanaf voorjaar 2024 een toename zichtbaar. In de huidige meting is er, in vergelijking met voorjaar 2025, opnieuw sprake van een stabilisering in het aandeel mensen dat cyberdreigingen (zeer) waarschijnlijk acht. De ingeschatte kans volgens Nederlanders op het stoppen van vitale processen is sinds de voorjaarsmeting van 2024 geleidelijk aan het stijgen. In de huidige meting is er, ten opzichte van najaar 2025, opnieuw sprake van een toename (van 39% naar 46%). De ingeschatte kans ligt momenteel op de hoogste waarde sinds 2019.

⁵ Cyberdreigingen, geopolitieke en militaire dreigingen, terrorisme, extremisme, het stoppen van vitale processen en spanningen tussen bevolkingsgroepen

⁶ Er is een stippellijn geplaatst bij de 1-meting van 2022, omdat dit het moment is dat Ipsos I&O de uitvoering van de metingen heeft overgenomen van Motivaction.

Kennis risico's en dreigingen

Figuur 2.6 - Hoeveel kennis heb jij van risico's en dreigingen voor de nationale veiligheid? Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Inwoners hebben meeste kennis van extreem weer

Inwoners van Nederland is per risico/dreiging gevraagd hoe zij, op een schaal van 1 tot 7, hun kennis over het onderwerp inschatten (1=ik heb helemaal geen kennis, 7=ik heb volledige kennis). Figuur 2.6 laat het ingeschatte kennisniveau van inwoners zien, gesorteerd van de minste naar de meeste kennis.

Inwoners zeggen relatief gezien de meeste kennis te hebben over:

- 1 extreem weer (40%, optelsom van 5-7);
- 2 spanningen tussen bevolkingsgroepen (34%, optelsom van 5-7);
- 3 natuurbrand (33%, optelsom van 5-7).

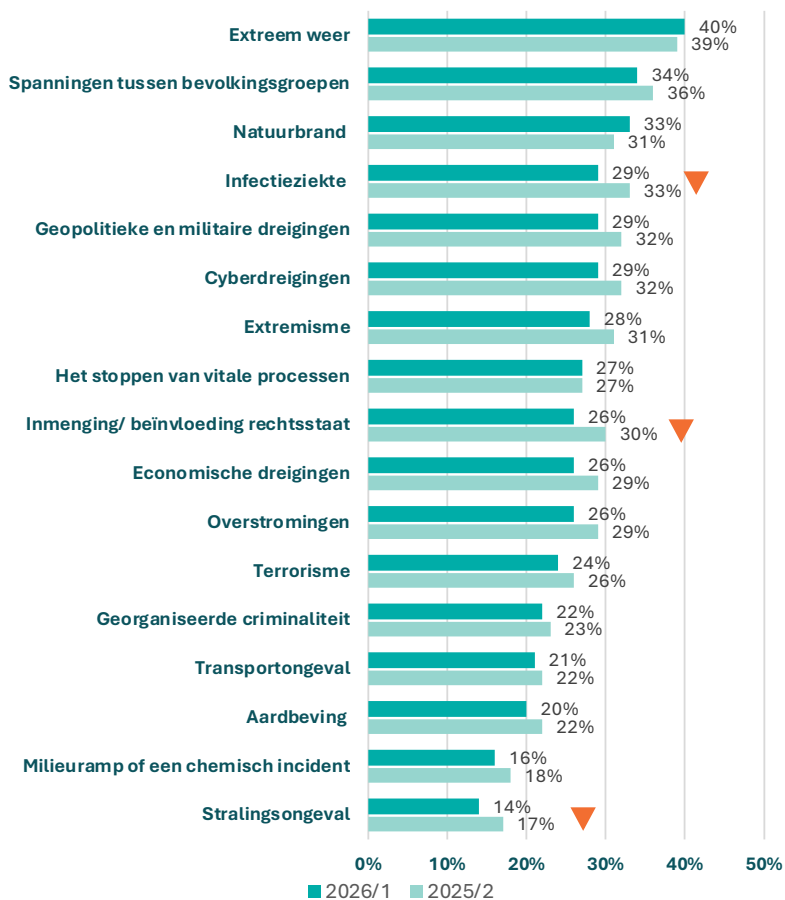
Inwoners zeggen relatief gezien de minste kennis te hebben over:

- 1 stralingsongeval (65%, optelsom van 1-3);
- 2 aardbeving (61%, optelsom van 1-3);
- 3 milieuramp of een chemisch incident (60%, optelsom van 1-3).

Ontwikkeling in kennis van gebeurtenissen

Figuur 2.7 – Kennis over gebeurtenissen (% 5, 6, 7: veel/volledige kennis)

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Afname in kennis infectieziekten, stralingsongeval en inmenging en beïnvloeding democratische rechtsstaat

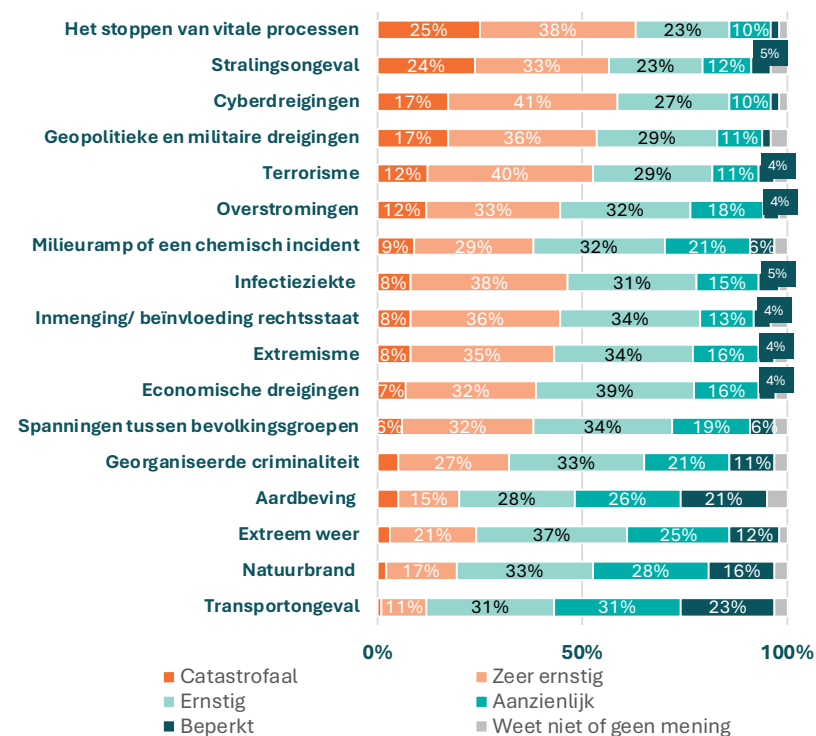
In de top 3 onderwerpen waar inwoners aangeven veel kennis over te hebben, heeft een wisseling plaatsgevonden ten opzichte van de najaarsmeting: natuurbrand staat nu op plaats drie, in plaats van infectieziekten.

Het zelf ingeschatte kennisniveau van inwoners op het gebied van infectieziekten ligt in 2026 ongeveer op hetzelfde niveau als bij geopolitieke en militaire dreigingen en cyberdreigingen (alle drie 29% veel/volledige kennis). Deze gebeurtenissen sluiten zich daarmee nauw aan op de top drie onderwerpen waar inwoners veel kennis over hebben (33%-40% veel/volledige kennis).

Het zelf ingeschatte kennisniveau van inwoners is voor veel gebeurtenissen nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van najaarsmeting 2025. De uitzonderingen daarop zijn de dalingen bij het ingeschatte kennisniveau op het gebied van infectieziekten (33% naar 29%), ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze democratische rechtsstaat (30% naar 26%) en stralingsongeval (17% naar 14%).

2.3 Ernst gebeurtenissen

Figuur 2.8 - Als de onderstaande gebeurtenissen zich voordoen, hoe ernstig denk je dat dat is voor de Nederlandse samenleving? (gesorteerd op catastrofaal) Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

⁷ In voorgaande metingen was de vraag anders geformuleerd, namelijk: Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?

Stoppen van vitale processen volgens inwoners opnieuw het meest ernstig voor de Nederlandse samenleving

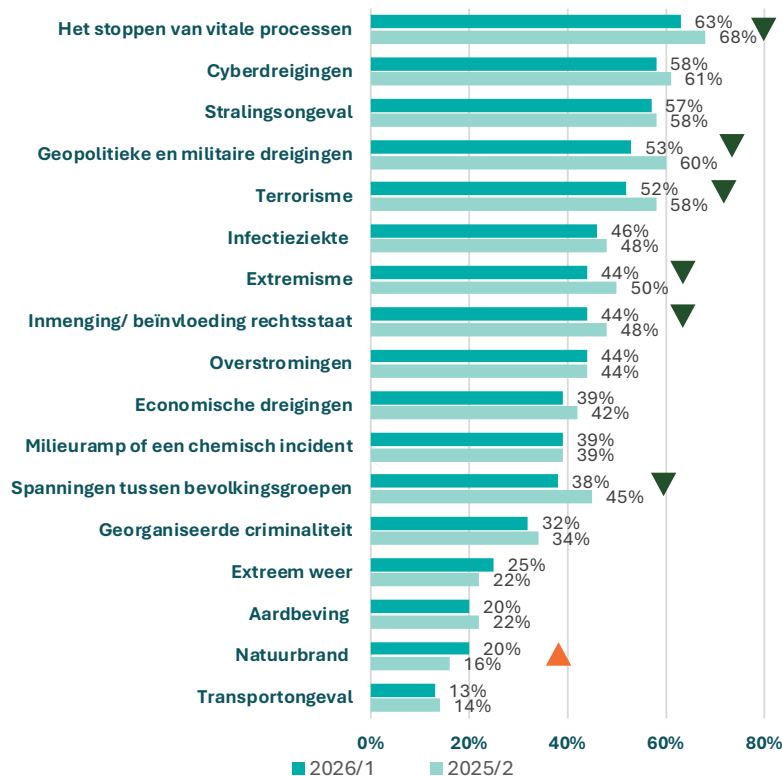
Het stoppen van vitale processen wordt door inwoners als meest ernstig gezien voor de samenleving: 25 procent ziet dit als catastrofaal, 35 procent als zeer ernstig. Dit was in de vorige meting (najaar 2025) ook het geval. Daarop volgt de gebeurtenis een stralingsongeval: bijna een kwart van de bevolking (24%) ziet dit als catastrofaal. Cyberdreigingen en geopolitieke en militaire dreigingen worden daarna het meest als catastrofaal aangeduid door inwoners (beide 17%).

Een natuurbrand of een transportongeval zijn volgens inwoners het minst ernstig voor de Nederlandse samenleving. Bijna een kwart denkt dat een transportongeval (23%) een beperkte invloed zal hebben op de Nederlandse samenleving, bij een natuurbrand ligt dit aandeel op 16 procent.

Ontwikkeling ernst gebeurtenissen

Figuur 2.9 - Als de onderstaande gebeurtenissen zich voordoen, hoe ernstig denk je dat dat is voor de Nederlandse samenleving?

(% zeer ernstig/catastrofaal) Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

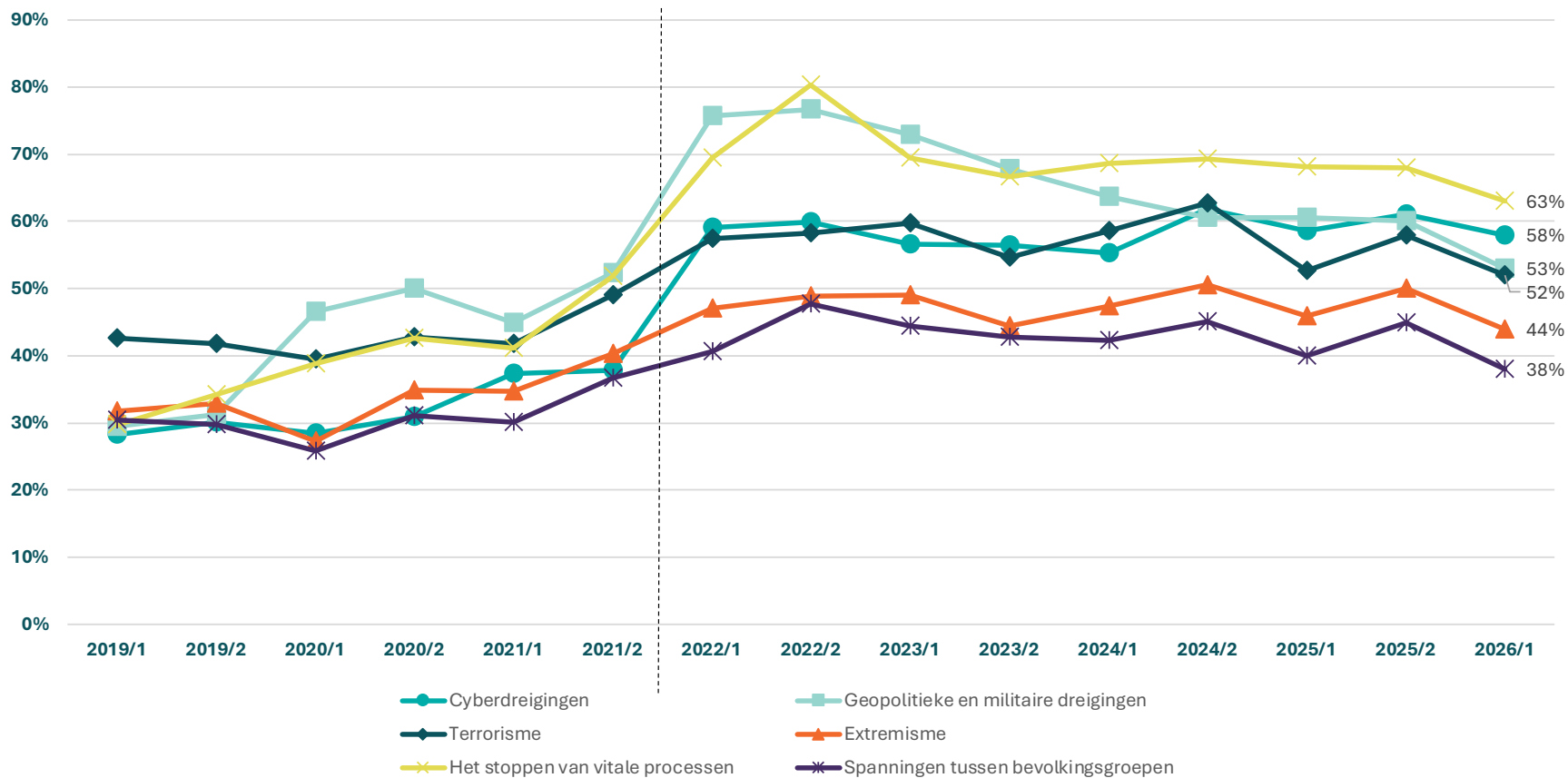
Inschatting ernst van natuurbrand toegenomen

Er zijn bij de volgende gebeurtenissen afnames te zien in het aandeel inwoners dat dit inschat als zeer ernstig/catastrofaal:

- spanningen tussen bevolkingsgroepen (-7 procentpunt);
- geopolitieke en militaire dreigingen (-7 procentpunt);
- extremisme (-6 procentpunt);
- terrorisme (-6 procentpunt);
- het stoppen van vitale processen (-5 procentpunt);
- ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze democratische rechtsstaat (-4 procentpunt).

Voor de gebeurtenis natuurbrand is er als enige een toename te zien in het aandeel inwoners dat dit inschat als zeer ernstig/catastrofaal (+4 procentpunt, van 16% naar 20%).

Figuur 2.10 – Ernst gebeurtenissen over de tijd (% zeer ernstig/catastrofaal)
 Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Inwoners beoordelen de gebeurtenissen over de langere termijn vaker als zeer ernstig of catastrofaal

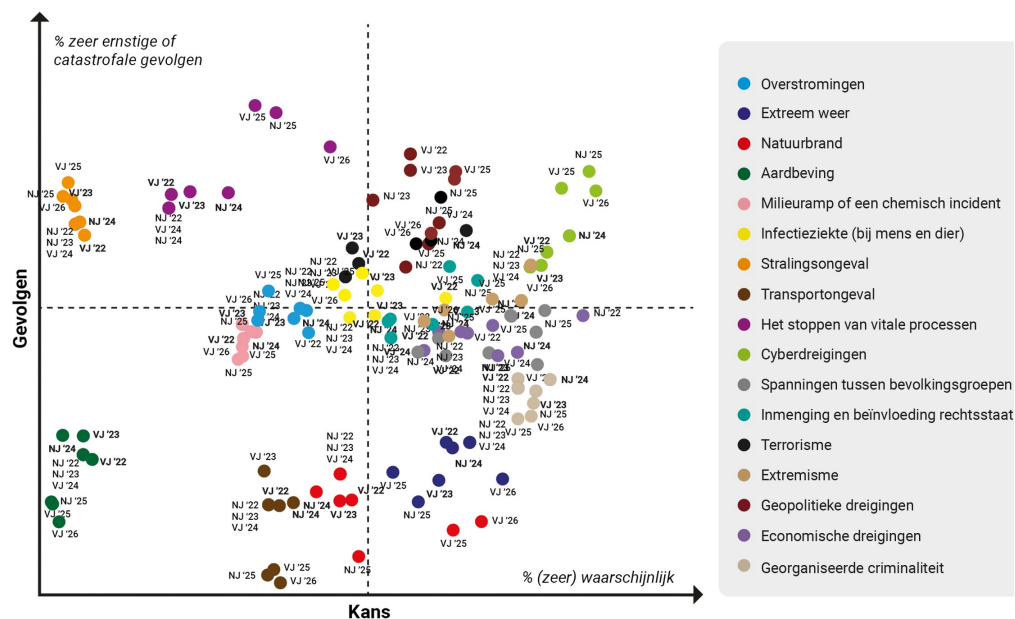
Figuur 2.10 laat de lange termijntrend zien van de ingeschatte ernst van een zestal gebeurtenissen (% zeer ernstig/catastrofaal). Er is voor alle zes gebeurtenissen op langere termijn een stijging zichtbaar ten opzichte van voorjaar 2019. Tussen voorjaar 2021 en najaar 2022 namen de percentages zeer ernstig/catastrofaal het sterkst toe. Hierna stabiliseerde het beeld zich, op wat fluctuaties na.

Bij vier van de zes gebeurtenissen is de ingeschatte ernst significant gedaald ten opzichte van de vorige meting in najaar 2025; geopolitieke en militaire dreigingen, terrorisme, extremisme en het stoppen van vitale processen. In de voorgaande meting was er bij terrorisme en extremisme nog sprake van een stijging. De ingeschatte ernst van cyberdreigingen en spanningen tussen bevolkingsgroepen is in de afgelopen paar metingen gestabiliseerd.

Matrix ingeschatte gevolgen en kans op gebeurtenissen

Leeswijzer matrix

De matrix zet de ingeschatte gevolgen (ernst) van de gevolgen van risico's/dreigingen af tegen de ingeschatte kans dat deze risico's/dreigingen zich voordoen. Deze matrix toont per gebeurtenis de ontwikkeling sinds de voorjaarsmeting 2022. Elke gebeurtenis heeft zijn eigen kleur. De stippen geven de uitkomsten per meetmoment aan.

VJ '22 = Voorjaar 2022 VJ '23 = Voorjaar 2023 VJ '24 = Voorjaar 2024 VJ '25 = Voorjaar 2025 VJ '26 = Voorjaar '26
 NJ '22 = Najaar 2022 NJ '23 = Najaar 2023 NJ '24 = Najaar 2024 NJ '25 = Najaar 2025

Kwadrant links bovenin: inwoners schatten **de gevolgen** van deze gebeurtenissen **ernstig** in, maar **de kans** op deze gebeurtenissen **laag**.

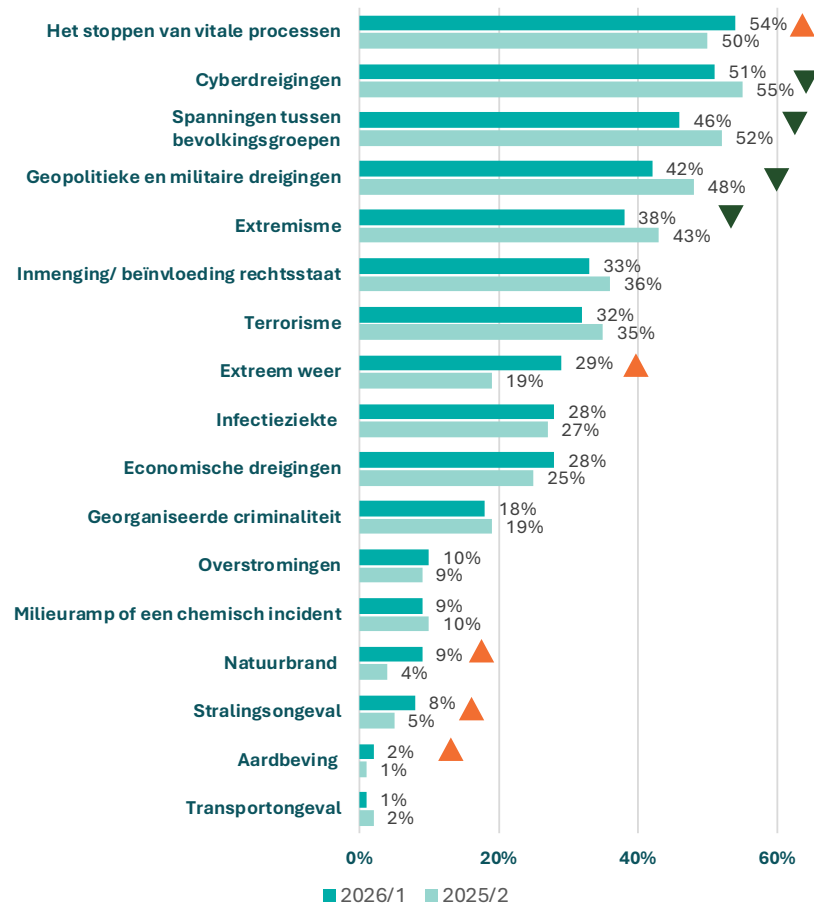
Kwadrant rechts bovenin: inwoners schatten **de gevolgen én de kans** op deze gebeurtenissen **(zeer) hoog** in.

Kwadrant links onderin: inwoners schatten **de gevolgen** van én **de kans** op deze gebeurtenissen **(zeer) laag** in.

Kwadrant rechts onderin: inwoners schatten **de gevolgen laag** in, maar **de kans** dat deze gebeurtenissen zich voordoen **(zeer) hoog**.

2.4 Zorgen over risico's en dreigingen

Figuur 2.11 - Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen om maakt. Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Meer inwoners maken zich zorgen om extreem weer, natuurbrand, het stoppen van vitale processen, stralingsongeval en aardbeving

De top 3 gebeurtenissen waar inwoners zich zorgen over maken zijn:

- 1 het stoppen van vitale processen (54%);
- 2 cyberdreigingen (51%);
- 3 spanningen tussen bevolkingsgroepen (46%).

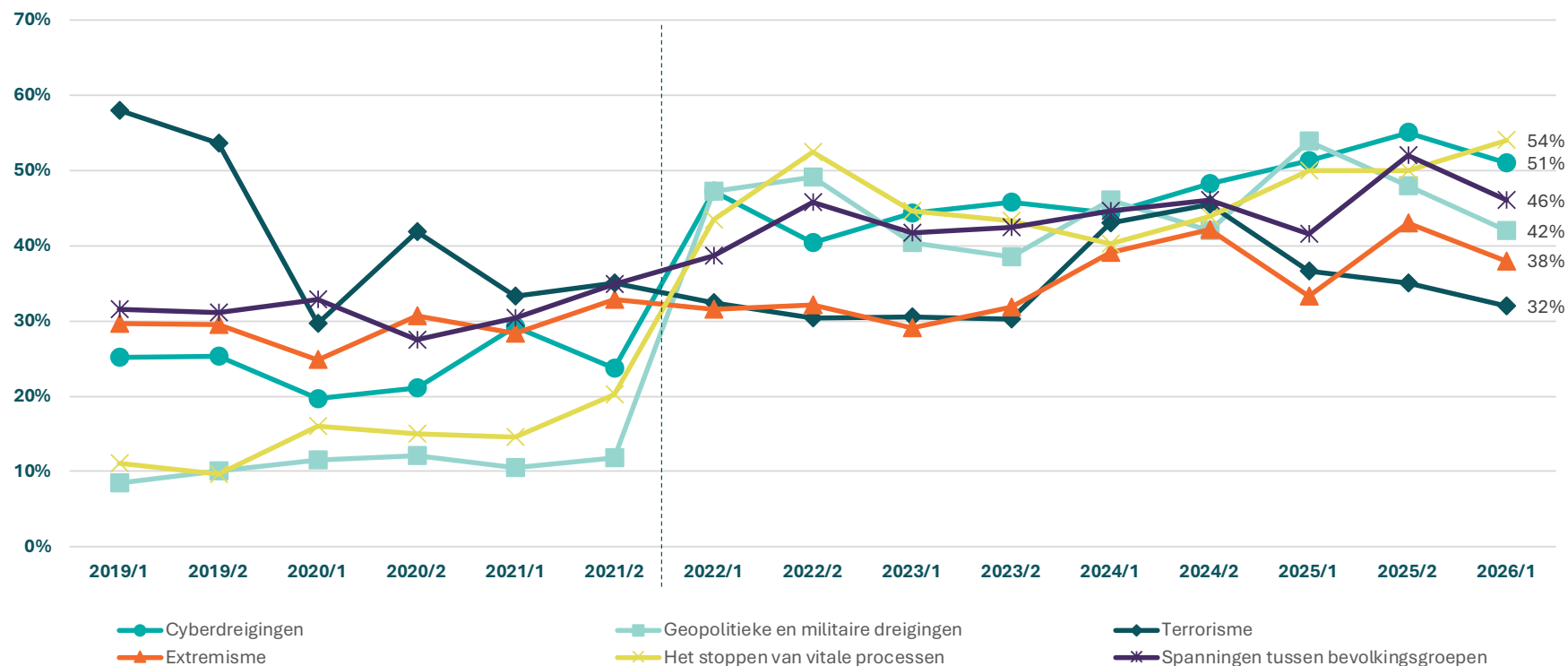
Ten opzichte van najaar 2025 maakt een significant groter deel van de inwoners zich zorgen over extreem weer (+10 procentpunt), natuurbrand (+5 procentpunt), het stoppen van vitale processen (+4 procentpunt), stralingsongeval (+3 procentpunt) en aardbeving (+1 procentpunt).

Er is een afname te zien ten opzichte van najaar 2025 in het percentage dat zich zorgen maakt over:

- geopolitieke en militaire dreigingen (-6 procentpunt);
- spanningen tussen bevolkingsgroepen (-6 procentpunt);
- extremisme (-5 procentpunt);
- cyberdreigingen (-4 procentpunt).

Figuur 2.12 – Zorgen over risico's en dreigingen over de tijd⁸

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501), % genoemd in top 5.

⁸ Bij deze vraag laten de gebeurtenissen gedurende de meetperiode relatief veel schommelingen zien. Dit kan te maken hebben met de manier waarop deze vraag is gesteld: respondenten mogen maximaal vijf gebeurtenissen kiezen waar zij zich de meeste zorgen over maken en worden daarmee dus 'gedwongen' om een keuze te maken. Hiermee zijn de uitkomsten wat gevoeliger dan bij andere vragen voor incidenten en zaken die in de periode rondom het invullen van de vragenlijst (veel) voorbij zijn gekomen in de media.

Zorgen om stoppen vitale processen het sterkst toegenomen

Figuur 2.12 laat voor zes geselecteerde gebeurtenissen zien hoe groot het percentage is dat zich zorgen maakt in de periode 2019 - 2026. Bij vijf van de zes gebeurtenissen is het percentage dat zich zorgen maakt gestegen in de afgelopen zes jaar. De uitzondering is terrorisme.

Bij cyberdreigingen, geopolitieke en militaire dreigingen en het stoppen van vitale processen is het percentage dat zich hier zorgen over maakt het sterkst gestegen tussen de meting van najaar 2021 en voorjaar 2022. De lange termijntrend in zorgen over cyberdreigingen blijft daarna redelijk stabiel, waarna in het voorjaar van 2024 een lichte toename inzette en sinds najaar 2025 weer een afname laat zien. Voor geopolitieke en militaire dreigingen is sinds 2025 een afname ingezet, waarbij het huidige percentage (42%) lager ligt dan de vorige twee metingen in 2025 (voorjaar: 54%, najaar: 48%). De zorgen over het stoppen van vitale processen zijn in de huidige meting (54%) toegenomen ten opzichte van de vorige meting (50%) en is op het hoogste niveau sinds de metingen in 2019. Tussen voorjaar 2023 en najaar van 2024 schommelde dit percentage tussen de 40 en 44 procent.

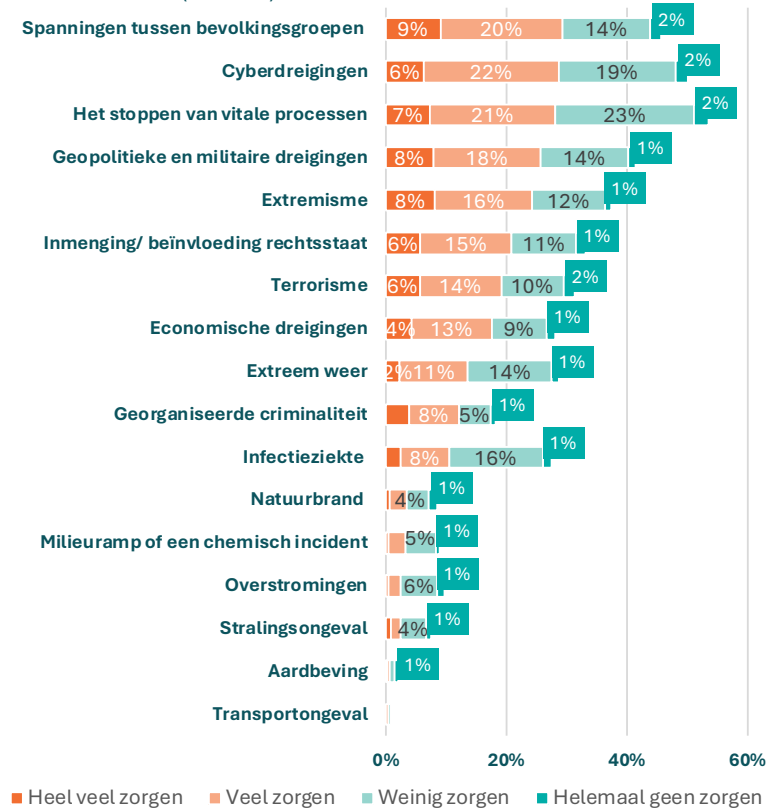
Het percentage dat zich zorgen maakt over spanningen tussen bevolkingsgroepen laat tussen voorjaar van 2023 en najaar 2024 een stijging zien. De afgelopen metingen zijn er enkele fluctuaties. Ten opzichte van de najaarsmeting van 2025 is er in de huidige meting een daling zichtbaar (van 52% naar 46%), maar dit volgt op een eerdere toename tussen voorjaar en najaar 2025 (van 42% naar 52%). De huidige meting zit weer op hetzelfde niveau als voor 2025.

Het aandeel inwoners dat zich zorgen maakt over terrorisme is op de lange termijn gedaald. Opvallend hierin is dat tussen najaar 2023 en najaar 2024 juist een stijging zichtbaar was. Sindsdien is er weer een daling ingezet.

Zorgen over eigen veiligheid en die van naasten

Figuur 2.13 - Maak jij je op dit moment veel of weinig zorgen over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen? Je krijgt hier de risico's en dreigingen te zien waar jij je de meeste zorgen over maakt (gesorteerd op samenvoeging 'heel veel' en 'veel' zorgen)

Basis: alle inwoners (n=1.501).

Meeste zorgen om eigen veiligheid en veiligheid van naasten bij spanningen tussen bevolkingsgroepen, het stoppen van vitale processen en cyberdreigingen

Figuur 2.13 geeft weer hoe groot het percentage is dat zich zorgen maakt om de eigen veiligheid en die van hun vrienden en familie. Deze uitkomsten zijn gebaseerd op de top 5 gebeurtenissen waar inwoners zich de meeste zorgen over maken. De gebeurtenissen onderaan in de figuur zijn dus de gebeurtenissen waar een relatief klein deel van de inwoners zich in het algemeen zorgen over maakt.

Figuur 2.13 laat zien dat het grootste aandeel inwoners zich (heel) veel zorgen maakt over spanningen tussen bevolkingsgroepen (29%). Een achtste (16%) maakt zich weinig tot geen zorgen over deze gebeurtenis. Ongeveer een derde van de inwoners maakt zich (heel) veel zorgen over de veiligheid van zichzelf en familie en vrienden door het stoppen van vitale processen en cyberdreigingen (beide 28%). Daarna maakt het grootste deel van de inwoners zich (heel) veel zorgen over geopolitieke en militaire dreigingen (26%).

Aan de andere kant maakt een kwart van de inwoners zich juist *helemaal geen* of *weinig* zorgen over het stoppen van vitale processen (25%). Over cyberdreigingen maakt één op de vijf (21%) zich weinig tot geen zorgen.

Ontwikkeling zorgen om eigen veiligheid en die van naasten

Figuur 2.14 - Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen? Je krijgt hier de risico's en dreigingen te zien waar jij je de meeste zorgen over maakt (% (heel) veel zorgen)

Basis: alle inwoners (n=1.501).

Meer zorgen om eigen veiligheid en naasten als het gaat om extreem weer

Ten opzichte van de najaarsmeting van 2025 maken meer mensen zich zorgen om de eigen veiligheid en die van hun naasten door extreem weer (van 8% naar 14%). Andere gebeurtenissen waar meer mensen zich zorgen over de eigen veiligheid en die van naasten zijn gaan maken, zijn het stoppen van vitale processen (van 24% naar 28%) en natuurbrand (van 1% naar 3%).

Gebeurtenissen waar juist afnames in zorgen te zien zijn ten opzichte van de vorige meting, zijn:

- geopolitieke en militaire dreigingen (-8 procentpunt);
- extremisme (-7 procentpunt);
- spanningen tussen bevolkingsgroepen (-6 procentpunt);
- inmenging/beïnvloeding van de rechtstaat (-4 procentpunt);
- cyberdreigingen (-3 procentpunt).

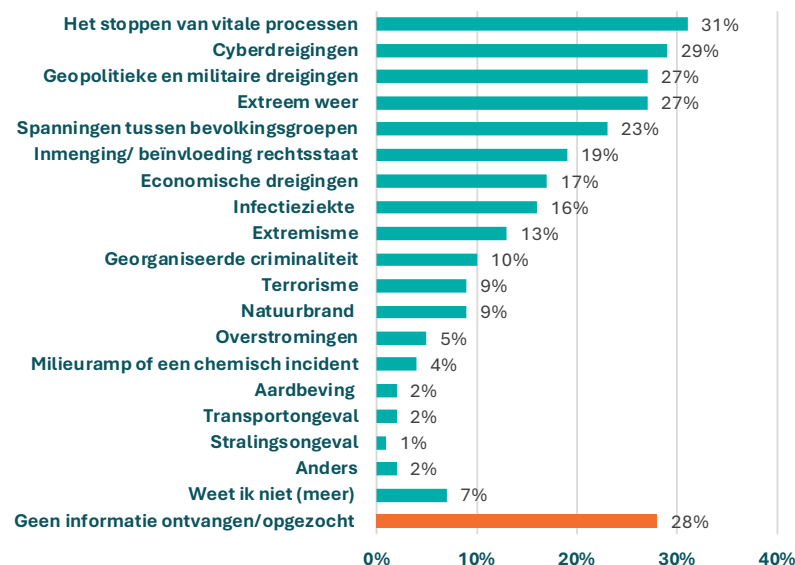
Vorbereiding op en handelen bij risico's

3 Voorbereiding op handelen bij risico's

3.1 Opzoeken of ontvangen van informatie over risico's en dreigingen

Figuur 3.1 - Heb je in het afgelopen jaar over deze risico's en dreigingen informatie ontvangen of opgezocht? Maximaal vijf antwoorden mogelijk
Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

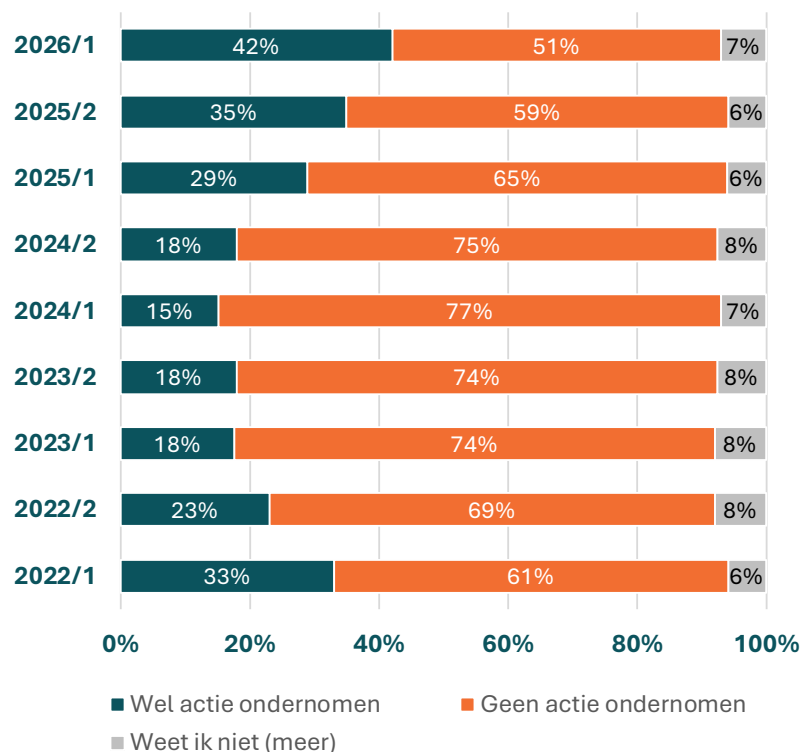
Meeste informatie ontvangen of opgezocht over het stoppen van vitale processen en cyberdreigingen

In totaal hebben ruim zeven van de tien inwoners (72%) informatie opgezocht of ontvangen over minimaal één van de zeventien risico's of dreigingen. Het aandeel van de inwoners dat *geen* informatie heeft opgezocht of ontvangen bedraagt 28 procent.

In het afgelopen jaar hebben relatief gezien de meeste inwoners informatie opgezocht of ontvangen over het stoppen van vitale processen (31%) en cyberdreigingen (29%). Ten opzichte van de najaarsmeting van 2025 hebben meer inwoners informatie opgezocht of ontvangen over het stoppen van vitale processen. Het is gestegen van de vierde plek na de eerste plek. Over geopolitieke en militaire dreigingen en extreem weer heeft 27 procent informatie opgezocht of ontvangen. Bijna een kwart van de inwoners (23%) zocht of kreeg informatie over spanningen tussen bevolkingsgroepen en één op de vijf over inmenging/beïnvloeding van de rechtsstaat (19%). Het aandeel inwoners dat informatie heeft ontvangen of opgezocht is het kleinste bij stralingsongevallen (1%), transportongevallen en aardbevingen (beide 2%).

3.2 Wel of geen actie ondernomen

Figuur 3.2 – Heb je actie ondernomen om zo beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen? Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Percentage dat actie heeft ondernomen opnieuw op hoogste niveau

In het voorjaar van 2026 geven ruim vier op de tien inwoners (42%) aan dat ze *wel* actie ondernomen hebben om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen (Figuur 3.2). De helft (51%) ondernam *geen* actie. Het percentage dat actie onderneemt, ligt in de huidige meting significant hoger dan in de vorige meting (35%) en ook hoger dan de (andere) metingen van 2022, 2023, 2024 en 2025 (tussen 15% en 33%).

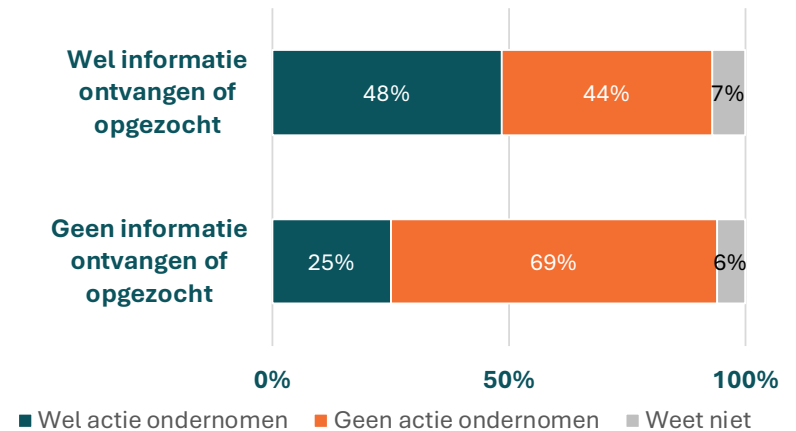
Inwoners hebben noodvoorraden en -voorwerpen in huis gehaald

In een open vraag konden inwoners aangeven welke actie zij hebben ondernomen. De open antwoorden laten zien dat inwoners vooral inzetten op praktische zelfredzaamheid. Veruit de meest genoemde actie is het aanschaffen of samenstellen van een noodpakket, vooral bestaande uit drinkwater, houdbaar voedsel, contant geld, batterijen, noodradio's, powerbanks, kookvoorzieningen of noodstroom. Inwoners plaatsen deze maatregelen meestal in de context van mogelijke uitval van elektriciteit, water, internet of andere vitale voorzieningen. Een tweede belangrijk thema in het ondernemen van actie is digitale weerbaarheid. Veel deelnemers noemen het verbeteren van wachtwoorden, tweestapsverificatie, virusscanners, bescherming tegen phishing en het verminderen van afhankelijkheid van grote technologiebedrijven. Ten slotte komt in de open antwoorden een derde thema naar voren, rondom informatie en sociaal overleg. Inwoners geven aan zich actief te informeren, verschillende nieuwsbronnen te raadplegen en met familie, vrienden of buurtgenoten afspraken te maken over wat te doen in noodsituaties.

Enkele quotes ter illustratie:

- “Aankopen gedaan om enkele dagen zonder energie/ water/ riolering/ internet te kunnen overleven. Plaatsen van warmte werende raambekleding. Grotere voorraad voorgeschreven medicatie.”
- “Begonnen met noodpakket: water in huis, powerbank opladen, noodradio, contant geld, eten dat lang houdbaar is.”
- “Noodpakket samengesteld, met partner ontmoetingsplek afgesproken als we huis moeten verlaten, mij bekwaamd in telen van eigen voedsel, mij verdiept in Europese alternatieven voor Amerikaanse internetservices. Mij opgegeven voor een cursus Russisch.”
- “Betere beveiliging wachtwoorden. Alertter, checken of website echt i.p.v. dat het nep is met als doel geld afhandig te maken. Two step Authenticator installeren.”
- “Noodpakket aangelegd (water, cash, eten etc.).”
- “Informatie opzoeken, over praten met familie, noodpakket aangelegd.”
- “Aanleggen noodvoorraad en afspraken gemaakt met zoon over bereikbaarheid.”
- “Noodpakket in huis, familie informeren, mezelf minder afhankelijk gemaakt van bepaalde zaken door dit offline beschikbaar te hebben, bewuster omgaan met wachtwoorden/digitale zaken, actief bijdragen om kansengelijkheid tegen te gaan. Ook veel hierover gesproken met familie en vrienden.”
- “Ik heb extra veiligheidsmaatregelen getroffen voor het inperken van het cybercrime risico (bijvoorbeeld door een VPN aan te schaffen).”
- “Ik kan me 72 uur redden als nutsvoorzieningen uitvallen om welke reden dan ook.”

Figuur 3.3 – Ontvangen of opzoeken van informatie afgezet tegen wel of geen actie ondernomen. Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

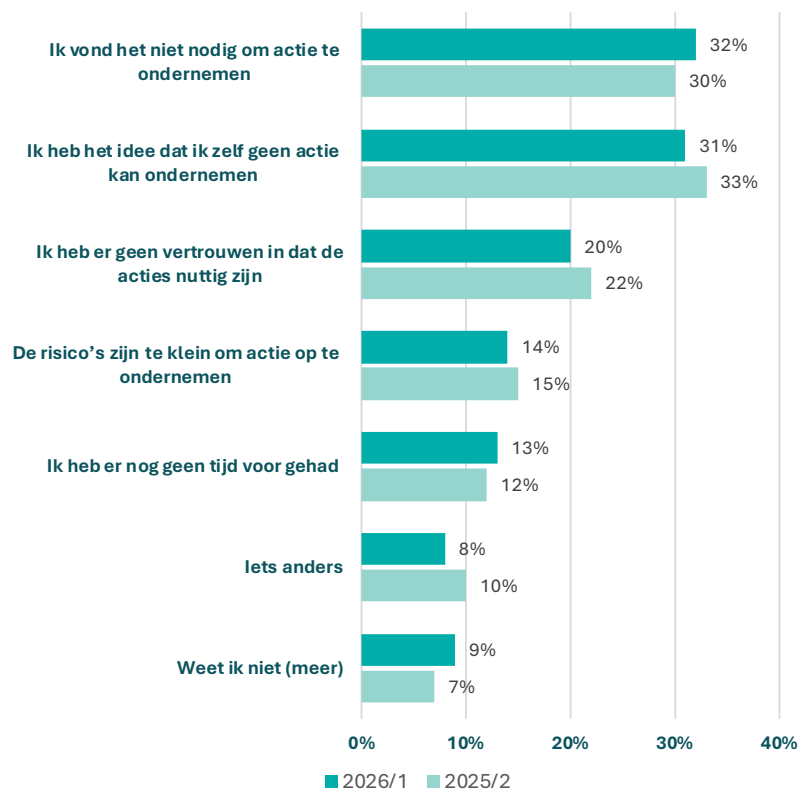
Inwoners die informatie hebben opgezocht of ontvangen ondernemen vaker actie

Figuur 3.3 toont de volgende uitkomsten: inwoners die informatie hebben opgezocht of ontvangen, ondernemen vaker actie dan inwoners die *geen* actie hebben ondernomen. Van de inwoners die *wél* informatie hebben opgezocht of ontvangen, heeft bijna de helft actie ondernomen (48%). Van de inwoners die *géén* informatie zochten, geldt dit voor een kwart (25%). Dit is dus bijna een halvering ten opzichte van de inwoners die wel informatie hebben opgezocht of ontvangen.

3.3 Waarom geen actie ondernemen

Figuur 3.4 - Waarom heb je geen actie ondernomen? Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: inwoners van Nederland die geen actie hebben ondernomen (n=748)

Het niet nodig vinden om actie te ondernemen en het idee hebben zelf geen actie te kunnen ondernemen zijn de belangrijkste redenen om niets te doen

Aan de inwoners die in het afgelopen jaar *geen* actie hebben ondernomen om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen (51%), is gevraagd waarom zij geen actie ondernamen.

De belangrijkste redenen om niets te doen, zijn het niet nodig vinden om actie te ondernemen (32%) en het idee hebben zelf geen actie te *kunnen* ondernemen (31%). Eén op de vijf inwoners (20%) heeft geen vertrouwen in dat hun acties nuttig zijn. Een iets kleiner aandeel vindt dat de risico's te klein zijn om actie te ondernemen (14%) of heeft er nog geen tijd voor gehad (13%).

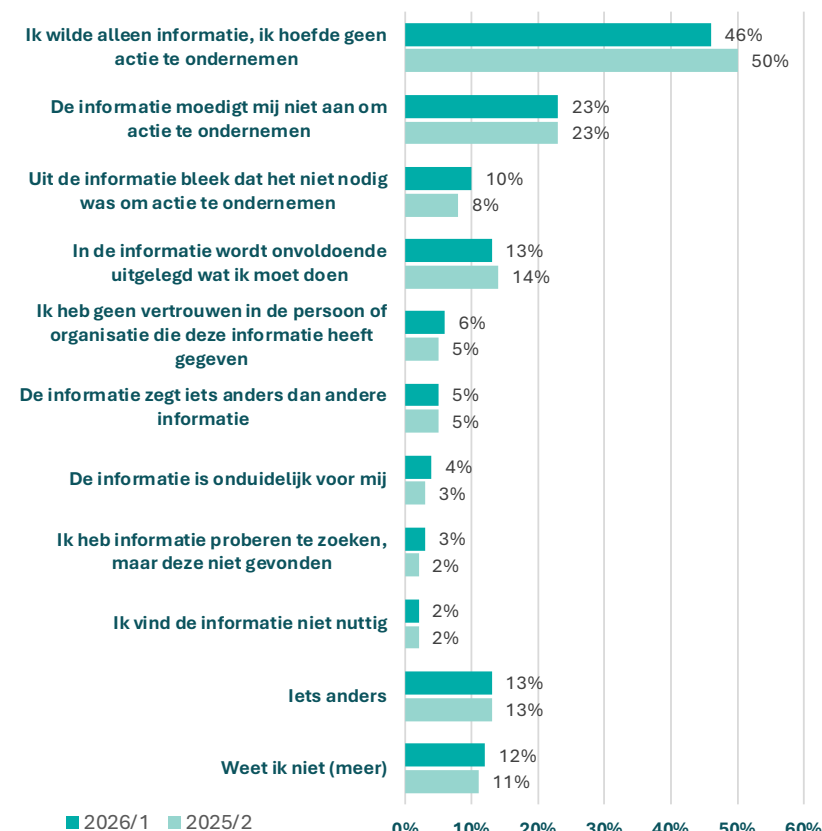
Er zijn nauwelijks veranderingen ten opzichte van de vorige meting in najaar 2025 op de redenen waarom inwoners geen actie hebben ondernomen. Het percentage dat het idee had dat ze zelf geen actie *kunnen* ondernemen, neemt over de tijd af. In najaar 2022 lag dit percentage nog op 53 procent, in najaar 2023 op 45 procent. Deze daling lijkt in de metingen van 2025 te zijn gestabiliseerd (voorjaar '25: 32%, najaar '25: 33%) en is ook in 2026 stabiel gebleven (31%).

Acht procent geeft aan dat er een andere reden was dat ze in het afgelopen jaar *geen* actie hebben ondernomen. Veelgenoemde redenen zijn dat zij al maatregelen hebben genomen of al voldoende voorbereid zijn. Daarnaast vinden inwoners dat zij weinig persoonlijke invloed hebben op crises en dat de verantwoordelijkheid vooral bij de overheid ligt. Andere veelgenoemde redenen om geen actie te ondernemen zijn ziekte, mantelzorg, beperkte financiële middelen, uitstelgedrag en onduidelijkheid over welke acties zij kunnen ondernemen. Sommige inwoners vinden de risico's overdreven of houden zich er bewust liever niet mee bezig.

3.4 Wel informatie opgezocht of ontvangen, maar geen actie ondernemen

Figuur 3.5 - Waarom heb je wel informatie opgezocht of ontvangen, maar geen actie ondernomen? Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: inwoners van Nederland die wel informatie hebben opgezocht of ontvangen, maar geen actie hebben ondernomen (n=487).

Bijna de helft wil wel informatie, maar hoeft geen actie te ondernemen

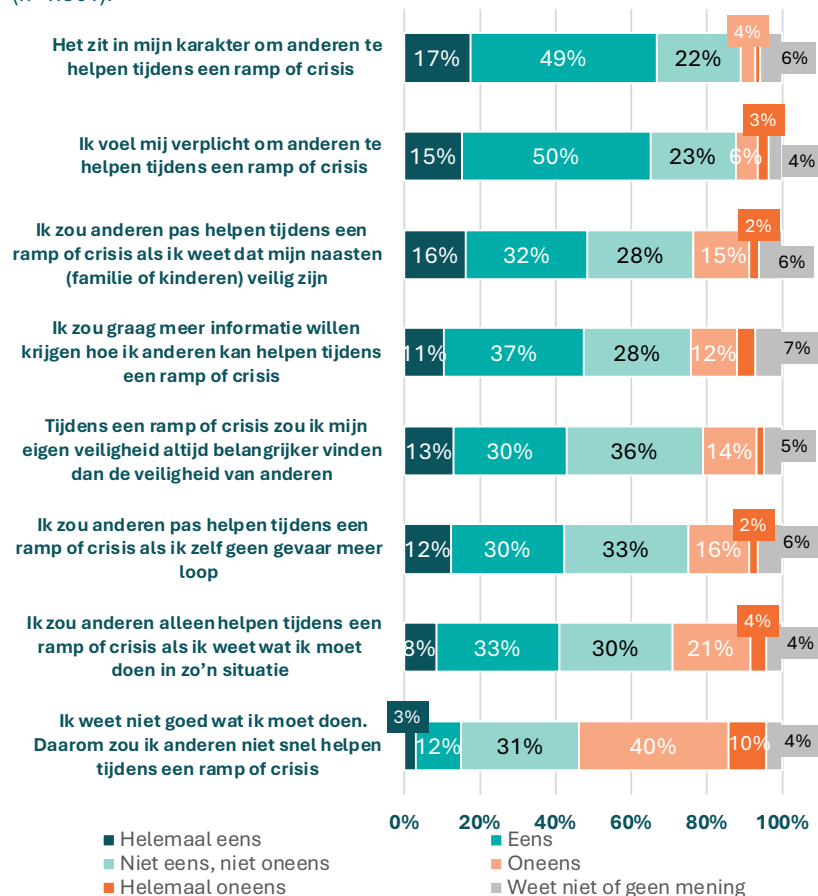
Aan de respondenten die *wel* informatie hebben opgezocht of ontvangen, en *geen* actie hebben ondernomen, is gevraagd waarom ze geen actie hebben ondernomen. Bijna de helft geeft aan dat ze alleen informatie wilden en geen actie hoefden te ondernemen (46%). Verder zegt 23 procent dat de informatie hen niet aanmoedigde om actie te ondernemen. Ongeveer één op de tien inwoners geeft aan dat de informatie onvoldoende uitleg geeft over wat ze moeten doen (13%) en dat uit de informatie bleek dat het niet nodig was om actie te ondernemen (10%).

Dertien procent zegt dat er een andere reden is waarom ze wel informatie hebben opgezocht, maar *geen* actie hebben ondernomen. De gegeven antwoorden zijn (deels) vergelijkbaar met de algemene redenen om geen actie te ondernemen (paragraaf 3.3), bijvoorbeeld dat men als individu weinig mogelijkheden ziet om iets te doen of invloed uit te oefenen op de betreffende gebeurtenissen. Daarnaast geven inwoners aan dat zij de informatie vooral hebben geraadpleegd om geïnformeerd te blijven, het onderwerp beter te begrijpen of uit nieuwsgierigheid. Ook worden praktische belemmeringen voor het ondernemen van actie genoemd, zoals tijdgebrek, ziekte, mantelzorg, leeftijd of financiële beperkingen. Tot slot geven enkelen aan dat zij al voorbereid waren of al voldoende maatregelen hadden genomen.

Er zijn geen significante verschillen ten opzichte van de najaarsmeting 2025.

3.5 Anderen helpen bij een ramp of crisis

Figuur 3.6 - In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen?
(Gesorteerd op % (helemaal) mee eens) Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501).

Twee derde voelt zich verplicht om anderen te helpen

Twee op de drie inwoners (66%) geeft aan dat het in hun karakter zit om anderen te helpen tijdens een ramp of crisis. Een vergelijkbaar aandeel voelt zich verplicht om anderen te helpen bij een ramp of crisis (65%).

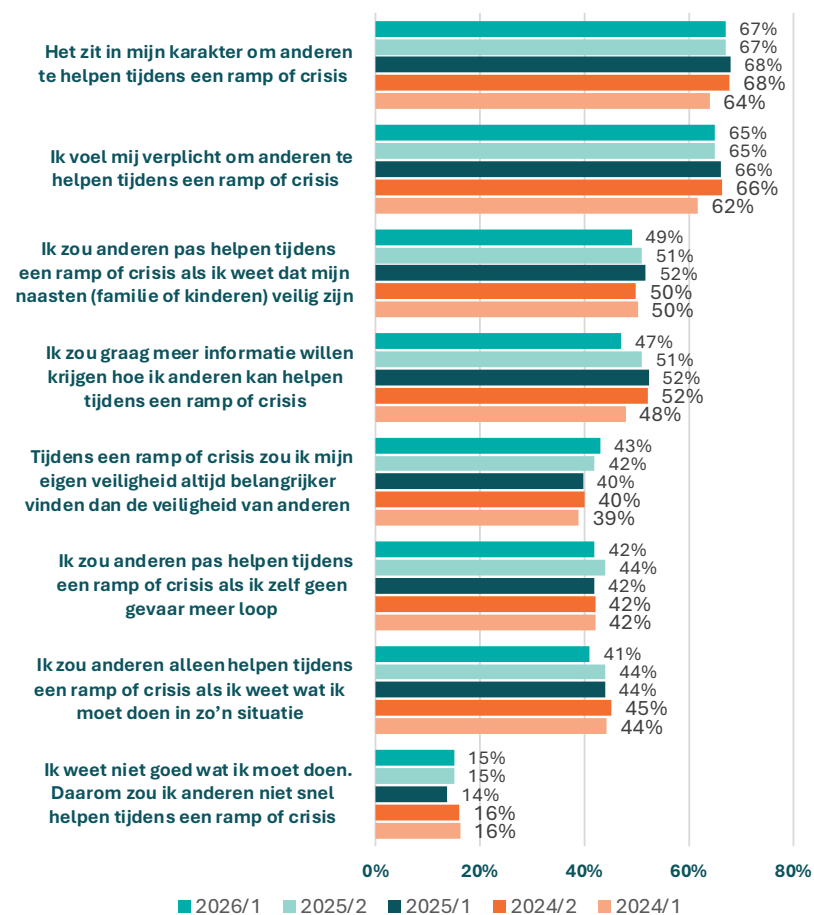
De helft van de inwoners zou anderen pas helpen als ze weten dat hun naasten veilig zijn (48%). Dat ze anderen pas zouden helpen tijdens een ramp of crisis als ze *zelf* geen gevaar meer lopen, is voor ruim vier op de tien inwoners (42%) aan de orde. Een vergelijkbaar aandeel geeft aan dat ze tijdens een ramp of crisis hun eigen veiligheid altijd belangrijker vinden dan de veiligheid van anderen (43%).

Ongeveer de helft van de inwoners (48%) wil graag meer informatie krijgen over hoe ze anderen kunnen helpen tijdens een ramp of crisis. Daarnaast geven vier op de tien (41%) aan dat ze anderen alleen zouden helpen tijdens een ramp of crisis als ze weten wat ze moeten doen in zo'n situatie.

Vijftien procent weet niet goed wat hij of zij moet doen en zou daarom anderen niet snel helpen tijdens een ramp of crisis. De helft van de inwoners (50%) is het echter (helemaal) *oneens* met deze stelling.

Anderen helpen in vergelijking tot voorgaande metingen

Figuur 3.7 – In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen?
(% (helemaal) mee eens). Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Stabiel beeld over de tijd

Figuur 3.7 laat zien dat het percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stellingen nagenoeg gelijk is gebleven in de afgelopen zeven metingen (najaar 2022 tot en met najaar 2025).

In de huidige meting zien we alleen een verandering ten opzichte van najaar 2025 op de volgende stelling: Ik zou graag meer informatie willen krijgen hoe ik anderen kan helpen tijdens een ramp of crisis. Meer inwoners zijn het hier (helemaal) mee *oneens* dan in de vorige meting (van 14% naar 17%).

Rol overheid

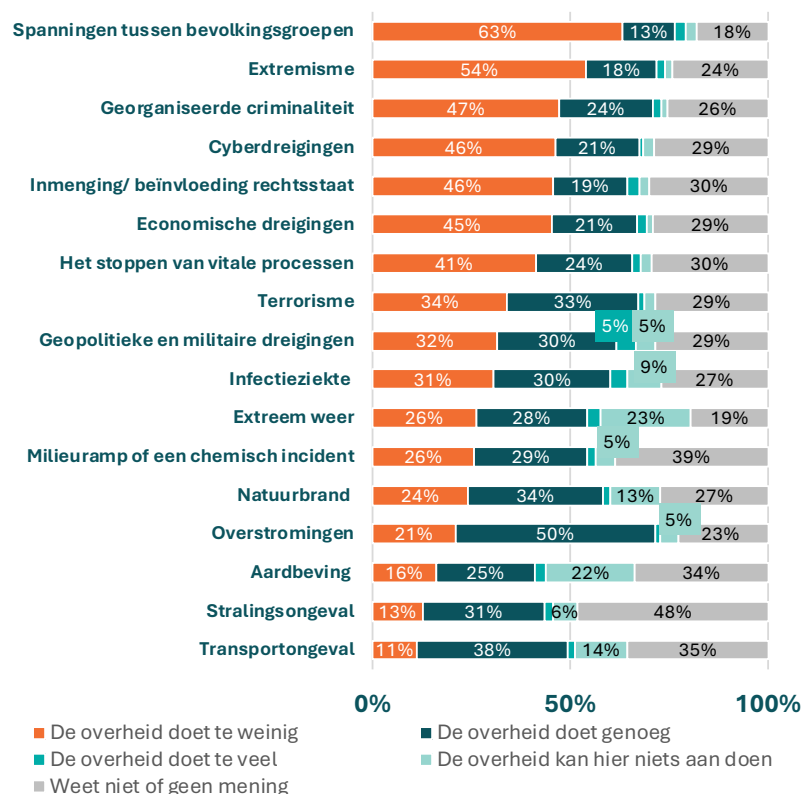

4 Rol overheid

4.1 Beoordeling inspanning overheid

Figuur 4.1 – In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Overheid doet met name te weinig aan voorkomen van spanningen tussen bevolkingsgroepen

De dreiging waar de overheid volgens de meeste inwoners te weinig aan doet, is spanningen tussen bevolkingsgroepen. Ruim zes op de tien inwoners (63%) geven dit aan. In de vorige meting werd deze gebeurtenis ook het meest genoemd. Daarna vindt ruim de helft van de inwoners (54%) dat de Nederlandse overheid te weinig doet aan extremisme. Iets minder dan de helft is van mening dat de Nederlandse overheid te weinig doet aan voorkomen van georganiseerde criminaliteit (47%), cyberdreigingen (46%), inmenging en beïnvloeding van democratische rechtsstaat (46%) en economische dreigingen (45%). Ongeveer vier op de tien (41%) noemen het stoppen van vitale processen (41%). Het aandeel inwoners dat vindt dat de Nederlandse overheid te weinig doet aan het voorkomen van terrorisme (34%), de geopolitieke en militaire dreigingen (32%), en infectieziekte (31%) varieert tussen drie op de tien en een derde.

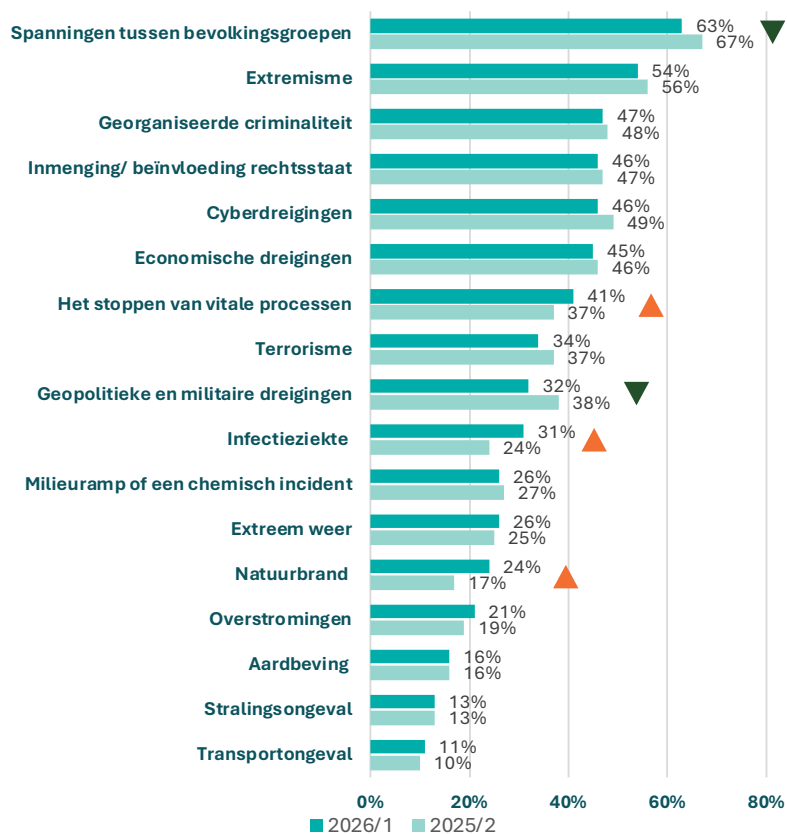
De helft van de inwoners vindt dat de overheid genoeg doet aan overstromingen (50%). Dit is de gebeurtenis waar dit aandeel het grootst is. Vier op de tien vinden dat de overheid genoeg doet aan transportongevallen (38%). Met betrekking tot extreem weer (23%) en aardbevingen (22%) zegt ruim één op de vijf dat de overheid hier niets aan kan doen.

Een vrij groot deel van de inwoners vindt het lastig in te schatten of de overheid voldoende doet om bepaalde risico's en dreigingen te voorkomen. Inwoners vinden het moeilijkst om in te schatten of de overheid voldoende doet voor het voorkomen van stralingsongevallen (48% 'weet niet'), milieurampen of chemische incidenten (39% 'weet niet'), transportongevallen (35% 'weet niet') en aardbevingen (34% 'weet niet').

Ontwikkeling beoordeling overheid

Figuur 4.2 - In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen? (% overheid doet te weinig)

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Meer inwoners die vinden dat de overheid te weinig doet om natuurbrand en infectieziektes te voorkomen

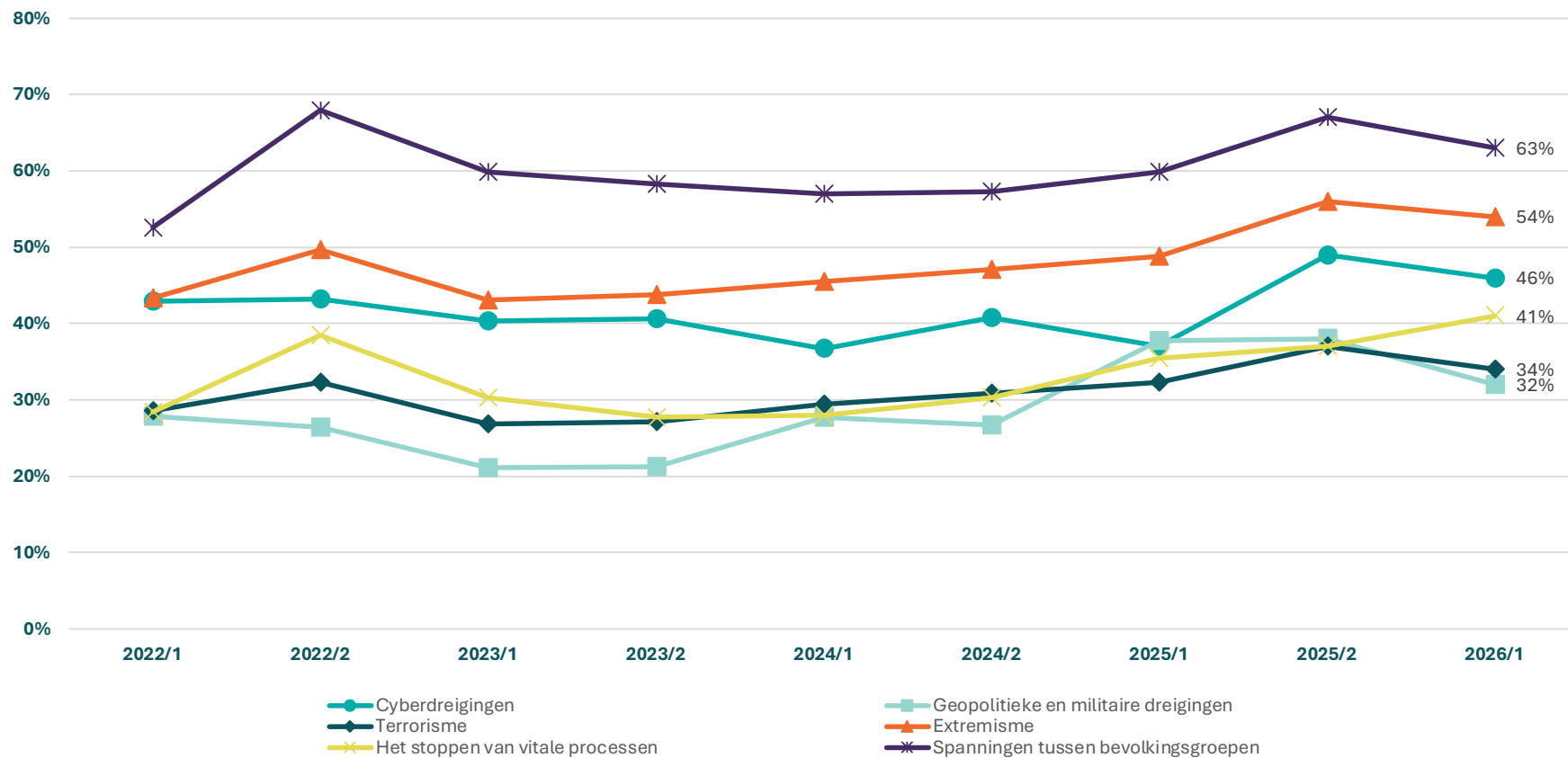
Figuur 4.2 laat de ontwikkeling zien tussen de najaarsmeting 2025 en de voorjaarsmeting 2026 voor het aandeel inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet om risico's en dreigingen te voorkomen.

Er is sprake van een aantal significante stijgingen in vergelijking met najaar 2025. De sterkste toename is te zien op zowel natuurbranden (van 17% naar 24%) als infectieziektes (van 24% naar 31%). Er is een iets minder sterke toename bij het stoppen van vitale processen (van 37% naar 41%).

Er zijn twee dreigingen waarbij sprake is van een daling in het aantal inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet: spanningen tussen bevolkingsgroepen (van 67% naar 63%) en geopolitieke en militaire dreigingen (van 38% naar 32%).

Figuur 4.3 – Beoordeling inspanningen overheid tijdsreeks (% overheid doet te weinig)

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Verskillende ontwikkelingen in de zes belangrijke gebeurtenissen

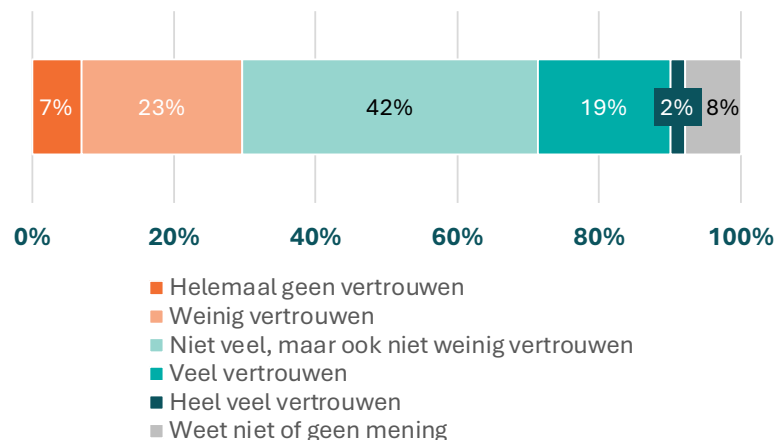
Figuur 4.3 laat voor een zestal gebeurtenissen de ontwikkelingen zien in het percentage dat vindt dat de overheid te weinig doet om deze dreigingen te voorkomen.

Ten opzichte van de vorige meting is er bij één van de zes gebeurtenissen sprake van een stijging in het aandeel inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet, namelijk bij het stoppen van vitale processen. Sinds het voorjaar van 2024 is een geleidelijke stijging te zien. Bij zowel geopolitieke en militaire dreigingen als spanningen tussen bevolkingsgroepen vinden minder inwoners dan in de vorige meting dat de overheid hier te weinig aan doet. Beide laten over de gehele meetperiode (voorjaarsmeting 2022-nu) echter een stijging zien (tussen ongeveer 4 en 10 procentpunt). Bij extremisme en terrorisme is er over de gehele meetperiode ook sprake van een licht stijgende trend. Dit geldt ook voor cyberdreigingen, al was er tussen najaar 2024 en najaar 2025 eerst sprake van een daling en vervolgens een duidelijke toename.

4.2 Vertrouwen crisiscommunicatie

Figuur 4.4 – Hoeveel vertrouwen heb je in de crisiscommunicatie van de overheid bij een ramp of crisis?

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

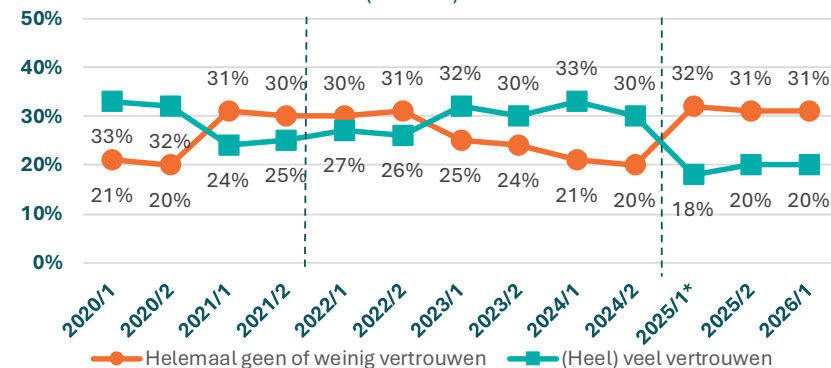
Drie op de tien hebben weinig tot geen vertrouwen in crisiscommunicatie van de overheid

Drie op de tien inwoners (30%) hebben helemaal geen of weinig vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid. Een kleiner aandeel heeft heel veel of veel vertrouwen in de crisiscommunicatie (21%). Het grootste deel geeft aan niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid te hebben (42%).

⁹ In de voorjaarsmeting 2025 is gekozen om de vraagstelling aan te passen naar 'Hoeveel vertrouwen heb je in de crisiscommunicatie van de overheid bij een ramp of crisis?' in plaats van 'Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis?'

Figuur 4.5 – Hoeveel vertrouwen heb je in de crisiscommunicatie van de overheid? (meerjarentrend)⁹

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

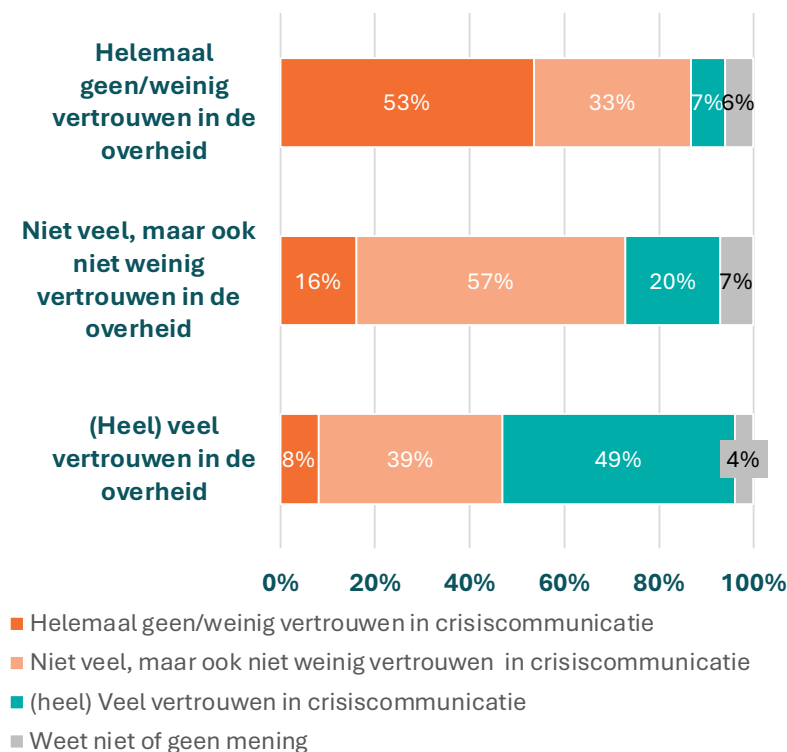

Vertrouwen crisiscommunicatie nog steeds relatief

Ten opzichte van de najaarsmeting 2024 is het vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid bij een ramp of crisis sterk afgenomen, van 30 naar 20 procent. Tegelijkertijd is het percentage dat *helemaal geen of weinig* vertrouwen heeft sterk gestegen (van 20% naar 31%). Het vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid is in de huidige meting stabiel en vergelijkbaar met de voorjaarsmeting én de najaarsmeting van 2025. Uit de extra RCB-meting van december 2024 blijkt dat de dalende trend in vertrouwen in de crisiscommunicatie al vanaf dit moment is ingezet. Het percentage inwoners met (heel) veel vertrouwen daalde toen naar 26 procent (niet in figuur).

Figuur 4.6 – Vertrouwen in de overheid afgezet tegen vertrouwen in crisiscommunicatie overheid bij ramp of crisis.

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Vertrouwen van inwoners in de overheid hangt samen met vertrouwen in crisiscommunicatie van de overheid bij een ramp

In paragraaf 2.1 is gerapporteerd over het vertrouwen in de overheid in het algemeen. Hieruit blijkt dat 18 procent van de inwoners (heel) veel vertrouwen heeft. Vier op de tien inwoners (39%) hebben niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen in de overheid en een ongeveer even groot deel heeft weinig tot helemaal geen vertrouwen in de overheid (42%).

In Figuur 4.6 is het vertrouwen in de overheid in het algemeen afgezet tegen het vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid bij een ramp of crisis. Van de inwoners die (heel) veel vertrouwen hebben in de overheid in het algemeen, heeft de helft (49%) ook (heel) veel vertrouwen in de crisiscommunicatie van de overheid. Andersom geldt dat van inwoners die helemaal geen tot weinig vertrouwen hebben in de overheid, ook ongeveer de helft (53%) weinig tot helemaal geen vertrouwen heeft in de informatie die de overheid verspreidt bij een ramp of een crisis.

Online ronselen van jongeren

5 Online ronselen van jongeren

We vroegen aan inwoners of ze bekend zijn met online ronselen, in hoeverre inwoners zich zorgen hierover maken, en wat hun is mening over maatregelen tegen online ronselen van jongeren. Met ‘jongeren’ bedoelen we mensen in de leeftijd van 12 tot 27 jaar oud.

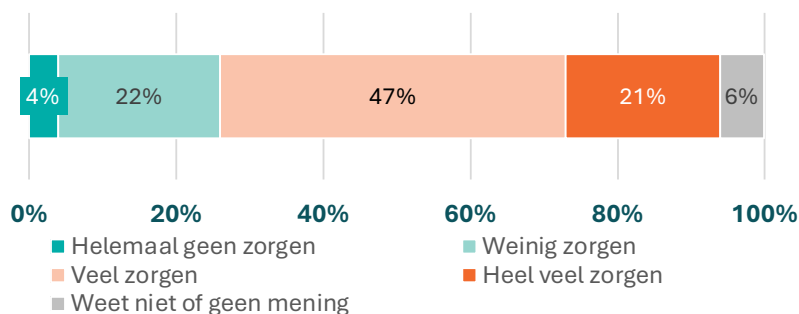
5.1 Gevaren van het internet

We stelden inwoners eerst een vraag over de gevaren van het internet *in het algemeen* voor jongeren in Nederland (Figuur 5.1). De vraag werd voorafgegaan door de volgende tekst:

“Gemiddeld gezien brengen we steeds meer tijd online door. Vooral jongeren doen dat veel. Het internet biedt kansen, maar er zijn ook gevaren. Dit hoofdstuk maakt inzichtelijk hoe inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder kijken naar de gevaren van het internet en in het bijzonder naar online ronselen van jongeren.”

Figuur 5.1 - Maak jij je veel of weinig zorgen over de gevaren van het internet voor jongeren in Nederland?

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Zeven op de tien bezorgd over gevaren van internet voor jongeren

Bijna zeven op de tien inwoners (68%) maken zich (heel) veel zorgen over de gevaren van het internet voor jongeren in Nederland. Iets minder dan de helft maakt zich *veel* zorgen (47%) en 21 procent *heel veel* zorgen. Ruim een kwart (26%) zegt zich helemaal geen of weinig zorgen te maken over de gevaren van het internet voor jongeren in Nederland. Een klein aandeel (6%) heeft geen mening over dit onderwerp of weet het niet.

We vroegen de inwoners hun antwoord toe te lichten in een open vraag. Hierin maakten we een onderscheid in de inwoners die zich helemaal geen tot weinig zorgen maken en die zich (heel) veel zorgen maken over de gevaren van het internet voor jongeren.

Helemaal geen/weinig zorgen

De inwoners die zich amper zorgen maken (26%) over de gevaren van het internet voor jongeren, beredeneren vooral dat jongeren zelfredzaam zijn en goed weten hoe zij met online risico's moeten omgaan. Daarnaast vinden zij dat ouders en opvoeders hierin de belangrijkste verantwoordelijkheid hebben. Ook ziet deze groep inwoners het internet als een normaal onderdeel van het leven waar jongeren mee (moeten) leren omgaan. Verder vindt een deel van de ondervraagde dat de risico's worden overdreven en dat het in de meeste gevallen goed gaat.

"Ik denk dat jongeren zelf goed weten wat wel kan"

"In gesprek blijven met kinderen om gevaar te duiden is wel een taak van de ouders"

"Ik vind alles zwaar overdreven. Er wordt alleen maar angst verspreid."

"Het heeft niet zo veel zin. Ze groeien er mee op dus je moet er mee leven en er mee leren omgaan."

"Omdat we ook hierin de extremen horen en niet de nuance van dat het met de meeste jongeren goed gaat."

(Heel) veel zorgen

De inwoners die (heel) veel zorgen hebben over de gevaren van internet voor jongeren in Nederland, wijzen vooral op de kwetsbaarheid en beïnvloedbaarheid van deze doelgroep. Zij maken zich zorgen over desinformatie, nepnieuws en de invloed van sociale media, influencers en algoritmes op de meningsvorming. Daarnaast worden internetverslaving, mentale gezondheid en afnemende sociale vaardigheden genoemd in de open antwoorden. Ook vrezen inwoners dat jongeren online in aanraking komen met criminelen, grooming, misbruik en andere schadelijke invloeden.

"Jongeren kunnen de gevolgen van hun handelen nog niet voldoende overzien."

"Het wordt steeds moeilijker om fake news te herkennen."

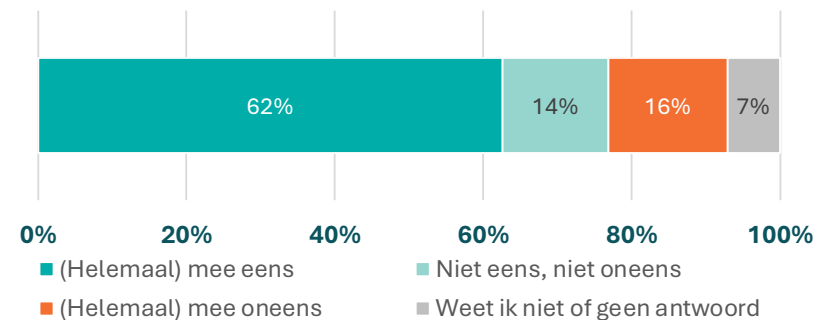
"De rol van influencers, desinformatie enz. Veel jongeren geloven direct alles."

"Jongeren krijgen hiervan psychische problemen."

"Mensen worden geronseld, komen in aanmerking met gevaarlijk materiaal, worden gepest. Gegroomed."

Figuur 5.2 - Eén van de gevaren op het internet is online ronselen. Ben je het eens of oneens met de volgende uitspraak? 'Ik ben bekend met de term 'online ronselen'.

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

Ruime meerderheid bekend met term 'online ronselen'

Ruim zes op de tien inwoners (62%) zijn bekend met de term 'online ronselen'. Zestien procent zegt *niet* bekend te zijn met deze term, en is dus (helemaal) oneens met de stelling. Veertien is het niet eens, maar ook niet oneens met de stelling. Deze groep heeft mogelijk wel eens gehoord van online ronselen, en daardoor enigszins een idee, maar weet niet precies wat online ronselen inhoudt.

5.2 Kennis over online ronselen

In deze paragraaf focussen we op wat de inwoners van Nederland weten van verschillende vormen van online ronselen.

De vragen werden voorafgegaan door de volgende tekst:

Eén van de gevaren op het internet zijn mensen met kwade bedoelingen die het internet gebruiken om jongeren te beïnvloeden. Op internet zijn jongeren makkelijk te vinden en aan te spreken, bijvoorbeeld via sociale media, games of berichtendiensten. Denk aan TikTok, Snapchat, Roblox of Telegram. Ouders, leraren of vrienden zien en weten dat vaak niet.

Mensen proberen jongeren via internet om verschillende redenen te beïnvloeden. Bijvoorbeeld om hen over te halen tot criminaliteit, of om hen te laten geloven in extreme ideeën. Ook buitenlandse regeringen proberen soms jongeren te beïnvloeden, om zo de stabiliteit of veiligheid in Nederland in gevaar te brengen. Dit zijn vormen van online ronselen.

Er zijn verschillende vormen van online ronselen van jongeren. In de vragenlijst gaven we aan dat het gaat om drie vormen. In het kader hiernaast staat de toelichting die respondenten per vorm hebben gekregen.

De drie vormen van online ronselen

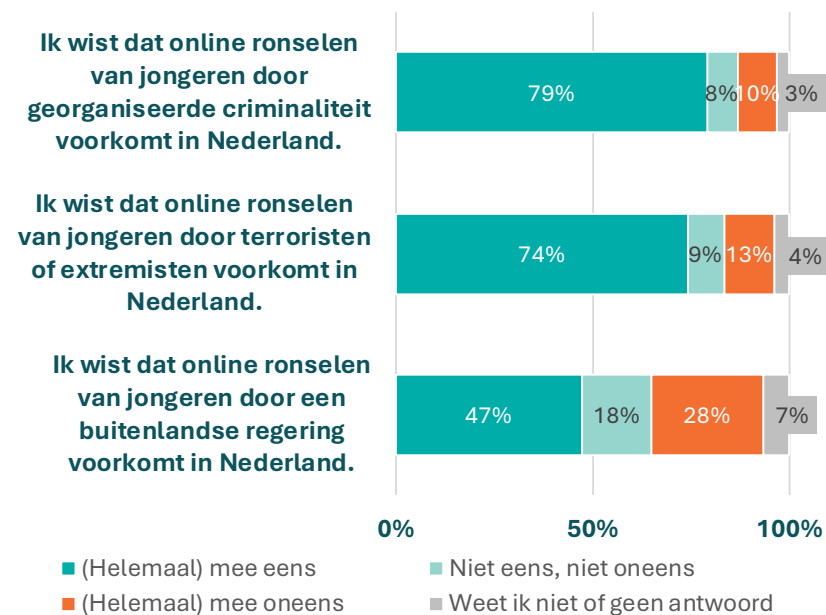
1. Door georganiseerde criminaliteit: jongeren overhalen om mee te doen aan criminaliteit, zoals drugs bewaren of rondbrengen, hun bankpas uitlenen om geld voor criminelen te verplaatsen, het plaatsen van explosieven of het plegen van geweld.

2. Door terroristen of extremisten: deze partijen willen jongeren laten radicaliseren. Radicaliseren is het proces waarbij iemand steeds sterker gaat geloven in extreme ideeën en meer bereid wordt om hiernaar te handelen. Ook als dit het gebruik van geweld betekent, zoals het voorbereiden van een terroristische aanslag. Terroristen en extremisten gebruiken het internet om hun extreme ideeën te verspreiden en jongeren te werven.

3. Door een buitenlandse regering: buitenlandse regeringen proberen jongeren aan te zetten tot bijvoorbeeld spionage of sabotage (het expres kapotmaken of verstoren van dingen, zoals systemen of processen). Ze willen zo het leven in Nederland beïnvloeden of maatschappelijke onrust creëren.

Figuur 5.3 - Ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken?*

Basis: alle inwoners van Nederland (n=1.501)

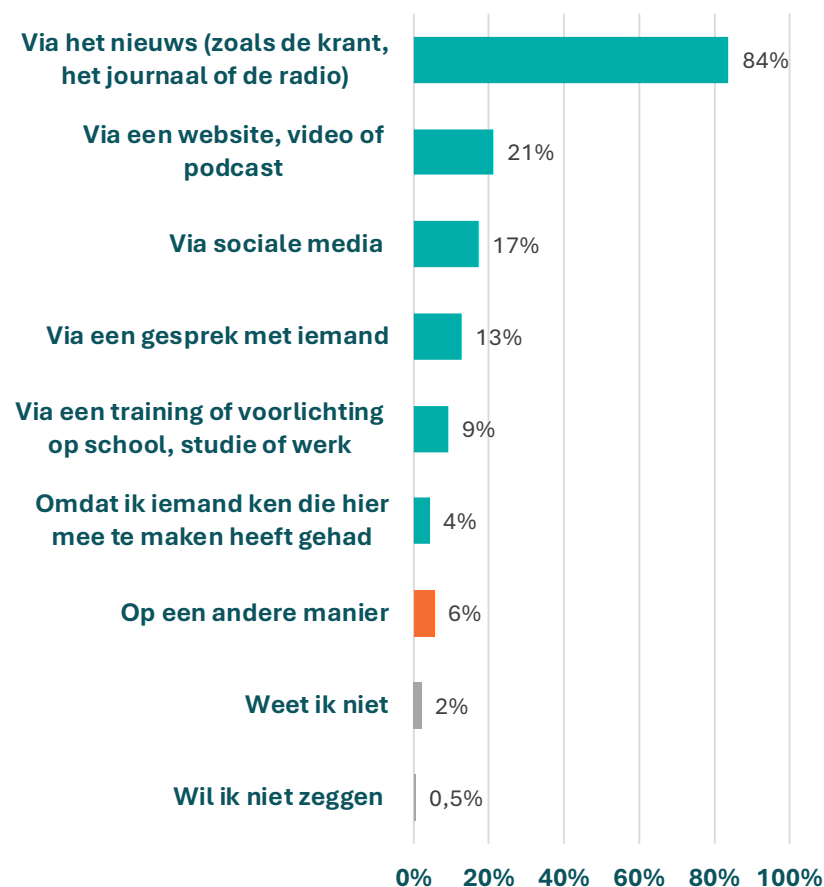
* We hebben jongeren in dit onderzoek afgebakend op de leeftijdsgroep 12 tot en met 27 jaar. Dit is meegegeven aan de respondenten.

Online ronselen voor georganiseerde criminaliteit meest bekende vorm

We vroegen de inwoners in hoeverre ze voordat ze begonnen met de vragenlijst op de hoogte waren van verschillende vormen van online ronselen onder jongeren in Nederland (Figuur 5.3). Bijna acht op de tien (79%) geven - na de uitleg op de vorige pagina - aan te weten dat online ronselen van jongeren door georganiseerde criminaliteit voorkomt. Ongeveer driekwart (74%) was ermee bekend dat terroristen of extremisten online jongeren werven. Het feit dat online ronselen van jongeren ook plaatsvindt door buitenlandse regeringen is minder bekend onder de inwoners van Nederland: iets minder dan de helft (47%) geeft aan dit te weten, terwijl bijna drie op de tien (28%) hier niets van wisten.

Figuur 5.4 - Je geeft aan dat je wist dat online ronselen van jongeren voorkomt in Nederland. Hoe wist je dat? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Basis: inwoners die bij één of meerdere vormen van online ronselen aangaven te weten dat het voorkomt onder jongeren in Nederland (n=1.280)

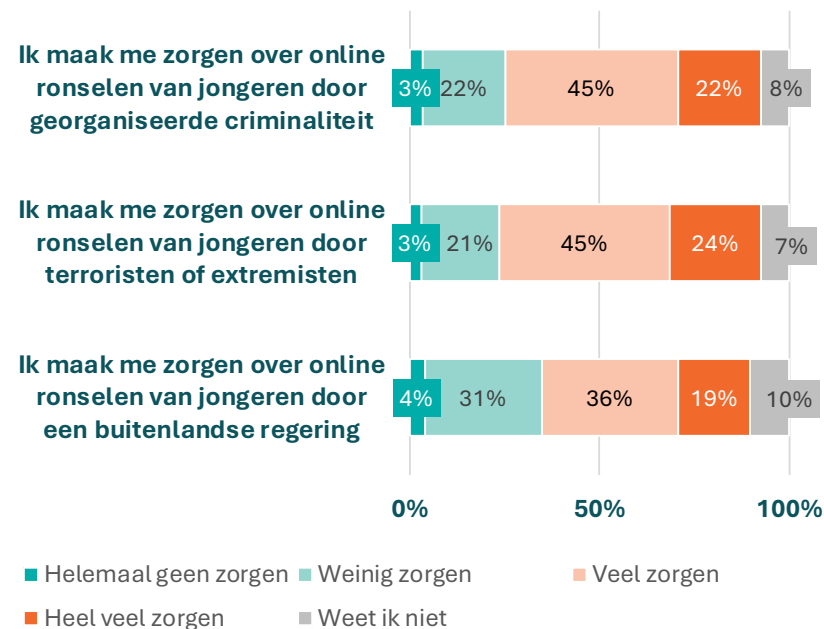
Nieuws belangrijkste informatiebron over online ronselen

Aan de inwoners die voor het invullen van de vragenlijst al bekend waren met één of meerdere vormen van online ronselen van jongeren, vroegen we hoe ze tot deze informatie zijn gekomen. De meesten wisten van online ronselen van jongeren via het nieuws, zoals de krant, het journaal of de radio: ruim acht op de tien (84%) gaven dit aan. Ongeveer twee op de tien (21%) zijn op de hoogte van online ronselen van jongeren via een website, video of podcast en 17 procent via sociale media, zoals Instagram, TikTok, Facebook of X. Vier procent geeft aan dat ze iemand kennen die met online ronselen te maken heeft gehad. Zes procent weet het op een andere manier. Deze inwoners geven voornamelijk aan dat ze het al wisten door hun algemene kennis en logica. Een aantal wist het doordat het thema in hun werk voorkomt.

5.3 Zorgen over online ronselen

Figuur 5.5 - Maak jij veel of weinig zorgen over het online ronselen van jongeren in Nederland?

Basis: alle inwoners in Nederland (n=1.501)

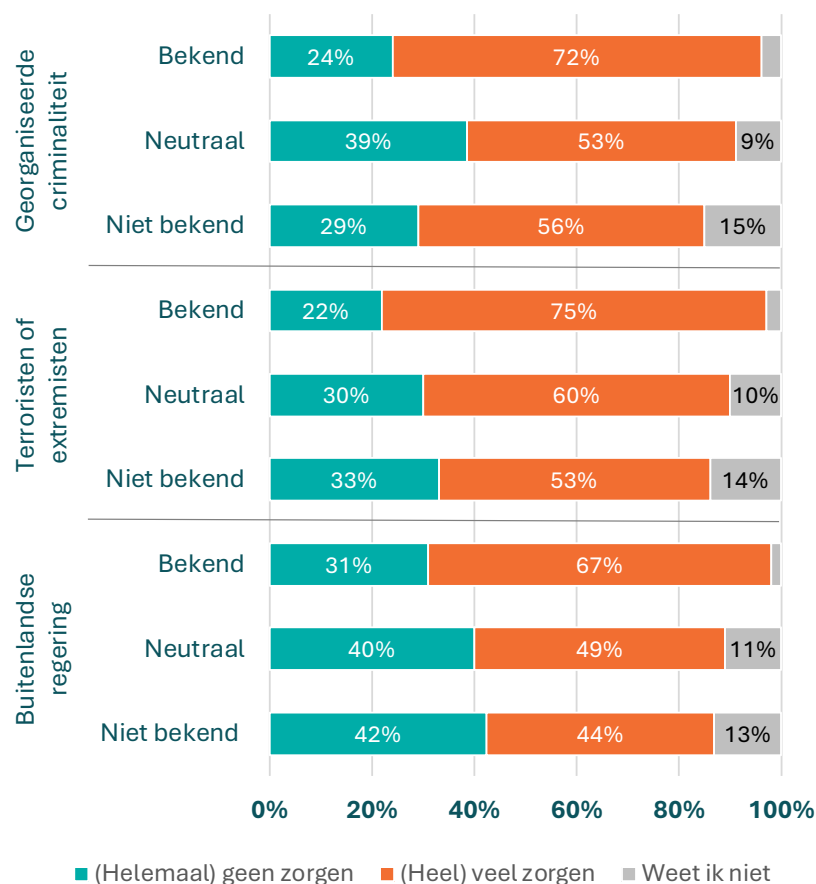

Meeste zorgen over online ronselen door criminaliteit en terroristen

Over zowel het online ronselen door georganiseerde criminaliteit (67%) als door terroristen of extremisten (69%) maken bijna zeven op de tien inwoners zich (heel) veel zorgen. Bij beide vormen van online ronselen geeft ongeveer een kwart (respectievelijk 25% en 24%) aan zich helemaal niet tot weinig zorgen te maken. Over het online ronselen van jongeren door een buitenlandse regering maken inwoners zich iets minder zorgen dan over de andere twee vormen: 55 procent geeft aan zich (heel) veel zorgen hierover te maken, terwijl ruim een derde (35%) zich weinig tot (helemaal) geen zorgen maakt.

Figuur 5.6 - Mate van bekendheid tegenover mate van bezorgdheid, per vorm van online ronselen van jongeren*

Basis: alle inwoners in Nederland (n=1.501)

*De antwoordcategorie 'geen antwoord' is niet weergegeven in de figuur.

Bezorgdheid groter onder inwoners die al bekend waren met online ronselen

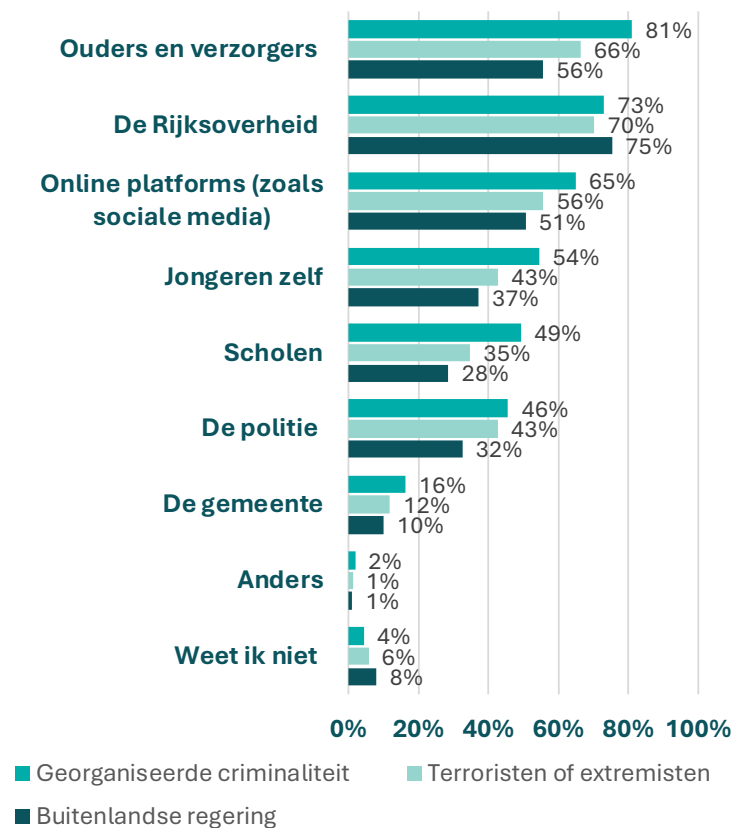
In Figuur 5.6 is de mate van bekendheid met het voorkomen van de drie vormen van online ronselen van jongeren in Nederland afgezet tegen de mate van zorgen over iedere vorm. Hieruit komt het volgende patroon naar voren: onder de inwoners die al wisten dat online ronselen van jongeren voorkomt, zijn de zorgen groter dan bij inwoners die vóór het invullen van de vragenlijst nog niet wisten dat het bestond. Zo maakt van de inwoners die al bekend waren met online ronselen van jongeren door georganiseerde criminaliteit, 72 procent zich (heel) veel zorgen over deze vorm van online ronselen. Van de inwoners die hier vóór het invullen van de vragenlijst niet mee bekend waren, maakt 56 procent zich (heel) veel zorgen over online ronselen door georganiseerde criminaliteit.

Het grootste verschil in zorgen naar mate van bekendheid is te zien bij online ronselen door buitenlandse regeringen: het aandeel inwoners dat zich (heel) veel zorgen hierover maakt, is onder degenen die hiermee bekend waren 23 procentpunt hoger dan onder degenen die nog niet eerder hadden gehoord van online ronselen van jongeren door buitenlandse regeringen.

5.4 Maatregelen tegen online ronselen

Figuur 5.7 - Wie vind je verantwoordelijk om online ronselen van jongeren door [...] tegen te gaan? Per vorm van online ronselen (Meerdere antwoorden mogelijk)

Basis: alle inwoners in Nederland (n=1.501)

Ouders en verzorgers en Rijksoverheid vaakst als verantwoordelijk aangewezen

Tot slot stelden we inwoners een paar vragen over maatregelen tegen het online ronselen van jongeren in Nederland. De overheid kan maatregelen treffen, maar bijvoorbeeld ook jongeren zelf, hun ouders en scholen. We vroegen aan inwoners wie ze verantwoordelijk vinden om online ronselen van jongeren tegen te gaan. We stelden deze vraag per vorm van online ronselen.

De meeste inwoners zijn van mening dat ouders en verzorgers verantwoordelijk zijn om het ronselen door georganiseerde criminaliteit tegen te gaan: ongeveer acht op de tien (81%) geeft dit aan. Bij de andere twee vormen leggen minder inwoners de verantwoordelijkheid bij de ouders en verzorgers. Zo ziet twee derde (66%) de ouders en verzorgers als verantwoordelijk voor het tegengaan van ronselen door terroristen of extremisten, en 56 procent bij ronselen door een buitenlandse regering.

Ongeveer zeven op de tien inwoners geven aan dat ze de Rijksoverheid verantwoordelijk achten voor het tegengaan van dit fenomeen, ongeacht de vorm (70%-75%).

Online platforms worden door ongeveer vijf tot ruim zes op de tien inwoners verantwoordelijk gesteld voor het tegengaan van online ronselen (51%-65%). Online platforms worden bij online ronselen door georganiseerde criminaliteit door de meeste inwoners verantwoordelijk gesteld (65%), en bij buitenlandse regeringen door het kleinste aandeel inwoners (51%). Van de verschillende instanties en groepen vinden inwoners de gemeente het minst verantwoordelijk voor preventie. Dit geldt voor alle drie de vormen van online ronselen.

Per vorm van online ronselen geeft één tot twee procent aan dat ze een andere partij verantwoordelijk vinden voor het tegengaan van online ronselen van jongeren. Deze open antwoorden zijn vergelijkbaar voor iedere vorm. Zo worden inlichtingendiensten, zoals de AIVD en MIVD, en de NCTV een aantal keer genoemd. Daarnaast geven meerdere inwoners aan dat alle instituties en groepen die hier genoemd worden verantwoordelijk zijn.

Tabel 5.1 - Wie vind je het meest verantwoordelijk? Top 3 gekozen antwoorden, naar vorm van online ronselen.

Basis: inwoners die meer dan één verantwoordelijke aanwezen per vorm van online ronselen van jongeren in Nederland (n varieert, zie tabel).

Nr.	Georganiseerde criminaliteit (n=1.381)	Terroristen of extremisten (n=1.186)	Buitenlandse regering (n=1.071)
1	Ouders en verzorgers (34%)	De Rijksoverheid (33%)	De Rijksoverheid (47%)
2	Online platforms/de Rijksoverheid (beide 23%)	Ouders en verzorgers (29%)	Ouders en verzorgers (22%)
3	Jongeren zelf (10%)	Online platforms (20%)	Online platforms (17%)

Rijksoverheid gezien als belangrijkste verantwoordelijke bij online ronselen door terroristen of extremisten, en door buitenlandse regering

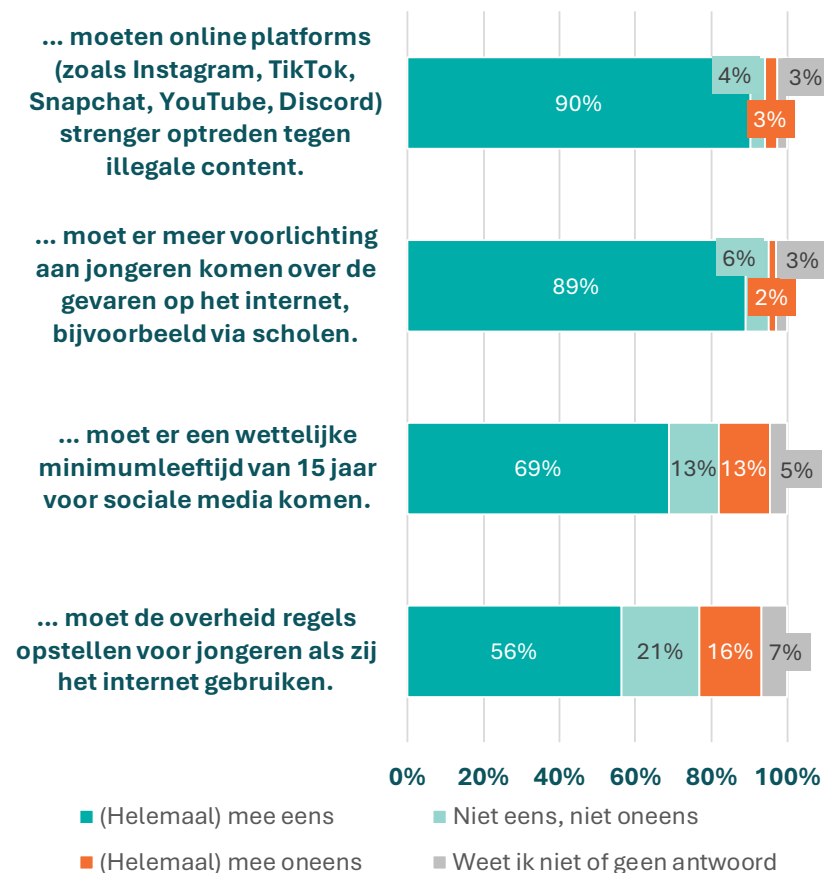
Aan de inwoners die meer dan één partij verantwoordelijk vinden voor het tegengaan van online ronselen, vroegen we om één instantie of groep te kiezen die ze het meest zien als verantwoordelijke. Zie Tabel 5.1 voor de top drie van meest verantwoordelijke partijen per vorm van online ronselen.

Bij online ronselen door georganiseerde criminaliteit worden de ouders en verzorgers als meest verantwoordelijk gezien voor het tegengaan ervan (34%). Op gedeelte nummer twee staan online platforms en de Rijksoverheid (beide 23%). Bij online ronselen door terroristen of extremisten (33%) en door een buitenlandse regering (47%) vinden Nederlanders dat de Rijksoverheid het meest verantwoordelijk is voor het tegengaan. Deze verhoudingen komen overeen met de resultaten in Figuur 5.7.

Online ronselen door georganiseerde criminaliteit is de enige vorm van ronselen waarbij jongeren zelf in de top drie van meest verantwoordelijke partijen staan. Het gaat wel om een relatief klein aandeel, namelijk een tiende, dat vindt dat jongeren zelf het meest verantwoordelijk zijn om online ronselen door georganiseerde criminaliteit tegen te gaan.

Figuur 5.8 - Ben je het eens of oneens met de maatregelen tegen online ronselen van jongeren? 'Om online ronselen van jongeren tegen te gaan...'

Basis: alle inwoners in Nederland (n=1.501)

Meeste steun voor moderatie door online platforms en voorlichting

Een manier om online ronselen tegen te gaan is meer regels opstellen voor het gedrag van jongeren op internet. We legden inwoners vier mogelijke maatregelen tegen online ronselen van jongeren voor en vroegen wat zij hiervan vonden.

Van de vier voorgelegde maatregelen zijn twee maatregelen het meest populair: het strenger optreden door online platforms tegen illegale content, zoals discriminerende berichten en materiaal dat misdrijven aanmoedigt, en meer voorlichting geven aan jongeren over de gevaren op het internet. Bij beide maatregelen zijn ongeveer negen op de tien inwoners het er (helemaal) mee eens dat dit kan helpen om online ronselen van jongeren tegen te gaan (respectievelijk 90% en 89%).

Ongeveer zeven op de tien Nederlanders (69%) vinden dat er een wettelijke minimumleeftijd van 15 jaar voor sociale media moet komen. Dertien procent is het hier (helemaal) mee *oneens*.

Iets meer dan de helft van de inwoners (56%) vindt dat de overheid regels moet opstellen voor het internetgebruik van jongeren. Zestien procent is het hier (helemaal) mee *oneens*, terwijl ongeveer twee op de tien (21%) er neutraal in staan (niet mee eens, niet mee oneens).

Inwoners pleiten voor voorlichting, ouderbetrokkenheid en regulering

Aan inwoners vroegen we ten slotte of ze zelf nog ideeën hebben om online ronselen van jongeren tegen te gaan. De meest genoemde oplossingen om online ronselen tegen te gaan zijn: meer voorlichting en bewustwording onder jongeren, een grotere rol voor ouders en strengere regulering van sociale media en online platforms. Daarnaast pleiten veel respondenten voor hardere opsporing en het zwaarder straffen van ronselaars. Tot slot benadrukken inwoners het belang van het vergroten van de weerbaarheid van jongeren door begeleiding, toekomstperspectief, sociale contacten en zinvolle vrijetijdsbesteding.

"Zo vroeg mogelijk voorlichting geven op scholen over de gevaren van internet."

"Ouders moeten meer controleren wat hun kinderen op internet doen."

"Hoge boetes voor sociale mediabedrijven als zij niet goed optreden tegen illegale content."

"Strenger optreden - gevangenisstraffen."

"Geef ze iets te doen waar ze bij kunnen horen: gratis vereniging, sport en maatschappelijke betrokkenheid."

"Bied ze een perspectief, zodat ze niet denken dit soort dingen nodig te hebben."

Bijlage A Overzicht barometers

Tabel A.1 - Overzicht barometers

Meting		Doorlooptijd	Respons	Uitvoerder
1.	2019/1	14 maart – 18 maart 2019	838	Motivaction
2.	2019/2	10 december – 14 december 2019	818	Motivaction
3.	2020/1	31 augustus – 7 september 2020	806	Motivaction
4.	2020/2	10 december – 16 december 2020	803	Motivaction
5.	2021/1	29 april – 4 mei 2021	824	Motivaction
6.	2021/2	20 oktober – 31 oktober 2021	812	Motivaction
7.	2022/1	22 april – 6 mei 2022	2.290	Ipsos I&O
8.	2022/2	5 oktober – 19 oktober 2022	5.863	Ipsos I&O
9.	2023/1	22 maart – 3 april 2023	1.558	Ipsos I&O
10.	2023/2	25 augustus – 11 september 2023	5.037	Ipsos I&O
11.	2024/1	22 maart - 8 april 2024	2.242	Ipsos I&O
12.	2024/2	29 augustus - 22 september 2024	5.111	Ipsos I&O
13.	2025/1	4 april – 25 april 2025	1.499	Ipsos I&O
14.	2025/2	2 september – 21 september 2025	5.873	Ipsos I&O
15.	2026/1	13 juli – 21 juli 2026	1.501	Ipsos I&O

Bijlage B Overzicht uitgevraagde gebeurtenissen

1. Overstromingen (bijvoorbeeld vanuit zee of een rivier, of het doorbreken van dijken)

2. Extreem weer (zoals een zware storm, een hittegolf, gladheid door ijzel, sneeuwstorm)

3. Natuurbrand (zoals een bosbrand of een heidebrand)

4. Aardbeving

5. Milieuramp of een chemisch incident (zoals een olieramp, een ongeval met chemische bedrijven, lekkage van chemicaliën in water, in de bodem, en in het grondwater)

6. Infectieziekte (bij mens en dier) (zoals een virus of besmetting door bacteriën bij veel mensen of dieren die de gezondheid van mensen of dieren bedreigt)

7. Stralingsongeval (zoals een ongeluk in een kerncentrale waarbij radioactief materiaal vrijkomt)

8. Transportongeval (zoals een ernstig ongeluk op het spoor of op de weg, in de scheepvaart of met een vliegtuig)

9. Het stoppen van vitale processen (zoals langdurig geen elektriciteit, geen gas, geen drinkwater, geen internet of telefoon)

10. Cyberdreigingen (inbreken in essentiële computersystemen. Dit zorgt voor digitale aanvallen op organisaties en het verstoren van noodzakelijke voorzieningen, zoals energie, water of ons betalingssysteem, of de diefstal van staatsgeheimen, persoonsgegevens en intellectueel eigendom)

11. Spanningen tussen bevolkingsgroepen (discussies in de samenleving die tot agressie of geweld kunnen leiden, bijvoorbeeld over kansenongelijkheid, toenemende verschillen in inkomen en vermogen, door stromen vluchtelingen en migranten of door grote meningsverschillen over klimaatverandering of stikstof)

12. Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze democratische rechtsstaat (bijvoorbeeld door het verspreiden van desinformatie, het bemoeien met onze democratie door buitenlandse staten met als doel onze democratie te verstoren)

13. Terrorisme (bijvoorbeeld door aanslagen gedaan door mensen met andere ideeën of een ideologie zoals jihadisme of rechtsextremisme)

14. Extremisme (zoals geweld en wetsovertredingen van linksextremisten en rechtsextremisten, radicale moslims, asielrechtenextremisten en van dierenrechtenextremisten)

15. Geopolitieke en militaire dreigingen (dreigingen tussen landen, zoals de dreiging van oorlog, internationale conflicten en toenemende spanningen tussen grote, machtige landen)

16. Economische dreigingen (zoals ongewenste afhankelijkheid van andere landen, bijvoorbeeld op gebied van energie en grondstoffen. Of ongewenste buitenlandse invloed in bedrijven door overnames, of spionage en diefstal van kennis en technologie)

17. Georganiseerde criminaliteit (bijvoorbeeld burgers of bedrijven die crimineel geld witwassen of frauderen met vastgoed, wietplantages, cocaïnehandel of XTC-labs)

Contactgegevens

Ipsos I&O

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede
053 - 200 52 00

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam
020 - 607 07 07

Ericssonstraat 2
5121 ML Rijen
020 - 607 07 07

